Hakemli Makale **GSÜHFD**, 2022; 2: 1947-1992

TBK M. 530 İLE KARŞILAŞTIRMALI OLARAK FİKRİ VE SINAİ MÜLKİYET HAKKI İHLALLERİNDE GERÇEK OLMAYAN VEKALETSİZ İŞ GÖRME(*)

Av. **Ertuğrul AKINCI**(**)

Öz: Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye ilişkin genel hüküm niteliği taşıyan TBK m. 530'un yanı sıra, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin özel görünümlerine ilişkin TMK, TTK, FSEK ve SMK'da düzenlemeler bulunmaktadır. Fikri ve sınai hakların ihlaline ilişkin FSEK ve SMK'daki hükümlerin TBK m. 530 ile kıyaslanması ve uygulama alanlarının tespit edilmesi önem arz etmektedir. TBK m. 530 uyarınca iş sahibi, kendi menfaatine vekaletsiz olarak iş gören kişiden, iş görmeden elde ettiği faydaları talep etme hakkına sahiptir. Bu talep doktrinde menfaat devri talebi olarak da adlandırılmaktadır. TBK m. 530 kapsamında menfaat devrinin talep edilebilmesi için iş görenin iş sahibinin hukuki alanına müdahalede bulunarak, kötüniyetli olarak ve vekaletsiz (yetkisiz) bir biçimde, kendisinin veya üçüncü bir kişinin menfaatine bir iş görmüş olması ve bu iş görme sonucunda bir menfaat elde etmiş olması gerekmektedir. İş görenin kendi menfaatine vekaletsiz olarak gördüğü işin bir fikri mülkiyet hakkına tecavüz teşkil ettiği durumlarda fikri mülkiyet hakkı sahibinin menfaat talebine ilişkin olarak FSEK ve SMK'da yer alan özel düzenlemelere başvurulacaktır. TBK m. 530'dan farklı olarak doktrindeki hakim görüş, FSEK m. 70/3 kapsamında menfaat devri talep edilebilmesi için iş görenin kötüniyetli (kusurlu) olmasını zorunlu görmemektedir. SMK'da ise iş görenin elde ettiği kazanç SMK m. 151/2 (b)'de, tazminatın hesaplanması için hak sahibinin tercihine göre kullanılabilecek yöntemlerden biri olarak düzenlenmiştir. Bu yönüyle SMK'daki düzenleme menfaat devri talebinden ziyade tazminat niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme, Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakkı İhlali, Menfaat Devri, FSEK, SMK.

(*) Makale Gönderim Tarihi: 29.09.2022. Makale kabul Tarihi: 18.12.2022.

(**) Avukat, İstanbul Bilgi Üniversitesi Özel Hukuk Doktora Programı Öğrencisi (ORCID no: 0000-0002-4953-974X; *akinciertugrul@outlook.com*).

AGENCY WITHOUT AUTHORITY IN INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT INFRINGEMENTS IN COMPARISON WITH ART. 530 OF TCO

Abstract: Article 530 of TCO qualifies as the general provision for false agency without authority. There are also other provisions in Turkish Civil Code, Turkish Commercial Code, Copyright Law and Industrial Property Law that regulate false agency without authority in special cases. It is important to compare Article 530 with the provisions in Copyright Law and Industrial Property Law in respect of infringement of intellectual property rights and determine the scope of application of these provisions. Pursuant to Article 530 of TCO, the principle is entitled to seek the benefits resulting from the agency activities conducted by the agent in its own interest. This action is also referred to as disgorgement of profits in the doctrine. A request for disgorgement of profits can be made under Article 530 of TCO where the agent has realized benefits by conducting a business in its own or a third party's interest without authority and in bad faith. Where the business conducted in the agent's own interest without authority also constitutes infringement of an intellectual property right, specific provisions under the Copyright Law and the Industrial Property Law will govern the principal's request for disgorgement of profits. Unlike Article 530 of TCO, the prevailing opinion in the doctrine does not require the agent to act in bad faith (negligence) as a condition for disgorgement of profits under Article 70/3 of Copyright Law. The benefit realized by the agent is foreseen under Article 151/2 (b) of Industrial Property Law as a method for calculation of damages subject to the discretion of the right holder. In this respect, the claim set out in Industrial Property Law constitutes a claim for damages rather than a claim for disgorgement of profits.

Keywords: Agency Without Authority (Business Conducted in the Agent's Interest), Infringement of Intellectual Property Rights, Disgorgement of Profits, Copyright Law, Industrial Property Law.

GİRİŞ

TBK m. 530 gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye ilişkin genel hüküm niteliği taşımaktadır. Ayrıca çeşitli kanunlarda gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin özel görünümlerine ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. TMK m. 25/3'te kişilik hakkının ihlali, TTK m. 56'da haksız rekabet, FSEK m. 70/3'te mali ve manevi hakların ihlali, SMK m. 151'de sınai haklara tecavüz edilmesi halleri ve TMK m. 995'te kötüniyetli haksız zilyet bakımından gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye ilişkin özel düzenlemeler yer almaktadır.

Çalışmada temel olarak TBK, FSEK ve SMK'da yer alan gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümlerin uygulama alanının, unsur ve sonuçlarının tespit edilmesi ve FSEK ile SMK'daki düzenlemelerin genel hüküm niteliğindeki TBK m. 530 ile karşılaştırmalı olarak ele alınması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin tazminat talebiyle ilişkisi özellikle uygulamada önem arz ettiğinden, menfaat devri yaptırımının TBK, FSEK ve SMK'daki tazminat talepleriyle ve FSEK m. 68'de düzenlenen üç kat bedel talebiyle ilişkisi incelenecektir.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin diğer vekaletsiz iş görme hallerinden ayırt edilmesi, unsurlarının ve sonuçlarının ortaya konulması ve bilhassa menfaat devri yaptırımının açıklanabilmesi için öncelikle TBK kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin ele alınması gerekmektedir. Çalışmanın birinci kısmı, TBK kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye ayrılmıştır.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme bir haksız fiil benzeridir. Fikri mülkiyet haklarının ihlal edilmesi ise haksız fiil niteliği taşımaktadır. Kanun koyucu, fikri mülkiyet hakkının ihlal edilmesi halinde ihlalde bulunan kişinin hak sahibinin zararını aşan boyutlarda menfaat elde edebileceğini göz önünde bulundurmuş ve FSEK ile SMK'da ihlalde bulunan kişinin elde ettiği menfaatin hak sahibine devredilmesine ilişkin özel hükümlere yer vermiştir. Ancak anılan özel hükümlerde düzenlenen gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin unsurları ve sonuçları bakımından, TBK m. 530 kapsamında yapılan açıklamalardan farklı sonuçlara varmak mümkündür.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme kavramı TBK kapsamında genel hatlarıyla incelendikten sonra, çalışmanın ikinci kısmında FSEK kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görme ele alınacaktır. Çalışmanın üçüncü kısmında ise SMK m. 151'de yoksun kalınan kazancın hesaplanma yöntemlerinden biri olarak öngörülen "*sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin elde ettiği net kazanç*" talebi ve bunun hukuki niteliği incelenecektir.

Bu çalışmada "*fikri mülkiyet hakları*" terimi, FSEK'te ve SMK'da düzenlenen hakları - diğer bir deyişle fikri ve sınai mülkiyet haklarını - kapsayan biçimde kullanılmıştır. Ayrıca, "*gerçek olmayan vekaletsiz iş görme*" terimi, aksi belirtilmedikçe kötüniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görme anlamına gelecek şekilde kullanılacaktır.

I. TBK KAPSAMINDA GERÇEK OLMAYAN VEKALETSİZ İŞ GÖRME (TBK m. 530)

Vekaletsiz iş görme, en genel tanımıyla, bir kimsenin, kendisine verilen bir vekalet (yetki) bulunmaksızın, bir başkasının hukuki alanına girerek iş görmesidir[1]. Başkasının işini görene "*iş gören*"; işi görülene ise "*iş sahibi*" denilmektedir. İş görenin, işi, iş sahibinin menfaatine görmesi halinde gerçek vekaletsiz iş görme; kendi veya üçüncü bir kişinin menfaatine görmesi halinde gerçek olmayan vekaletsiz iş görme söz konusu olmaktadır[2]. Her iki durumda da iş gören, iş sahibine ait hukuki alana bir müdahalede bulunmaktadır.

Bir başkasının hukuki alanına müdahale edilmesi, gerçek vekaletsiz iş görme hallerinde olduğu gibi, bazen sosyal dayanışma ve iş sahibinin menfaatinin gözetilmesi amacıyla gerçekleşir[3]. Bazen de - gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin söz konusu olduğu hallerde - müdahale, iş gören tarafından bir başkasının (iş sahibinin) haklarını sömürme, gasp etme ve buna bağlı olarak kendisine veya üçüncü bir kişiye menfaat sağlama amacıyla yapılır[4]. Şüphesiz ki hukuk düzeni tarafından bu iki duruma bağlanan sonuç aynı olmamalıdır. Bir başkasının hukuki alanına onun menfaatine uygun olarak müdahale edildiği haller - belli kurallar çerçevesinde - caiz sayılırken[5], iş görenin kendi çıkarı için müdahalede bulunduğu haller yaptırıma tabi tutulmalıdır. Söz konusu yaptırım, TBK m. 530 uyarınca menfaat devri yaptırımıdır[6].

Vekaletsiz iş görmenin - sözleşme, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmenin yanında - dördüncü bir borç kaynağı olarak yahut "*kanundan doğan*

---

1 GÜMÜŞ Mustafa Alper, **6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Cilt II, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 225; EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 907; KILIÇOĞLU Ahmet M., **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2021, s. 585.

2 EREN, s. 908 vd.; GÜMÜŞ, s. 225 - 226; SARUHAN Utku, **Gerçek Vekaletsiz İşgörme**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 44 vd.; gerçek olmayan vekaletsiz iş görme yönünden BAŞ SÜZEL Ece, **Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme - Menfaat Devri Yaptırımı -**, XII Levha, İstanbul, 2015, s. 7 - 8.

3 TANDOĞAN Halûk, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Cilt II, Beşinci Tıpkıbasım, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 676.

4 EREN, s. 919; TANDOĞAN, s. 676; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, Birinci Cilt, 7. Tıpkıbasım, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017, s. 72; YÜKSEL Sera Reyhani, **Vekaletsiz İşgörme Kısa Şerhi**, Hakan Tokbaş (edt.), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018, s. 64.

5 Gerçek vekaletsiz iş görmenin, iş sahibinin menfaatine yönelmesinden ötürü bir hukuka uygunluk sebebi teşkil ettiği yönünde bkz. SARUHAN, s. 38 vd.

6 BAŞ SÜZEL, s. 78 vd.

borçlar" başlığı altındaki bir borç kaynağı olarak ele alınması mümkündür[7]. Sonuç olarak vekaletsiz iş görme bir borç kaynağıdır[8].

Vekaletsiz iş görmeyi bir borç kaynağı olarak düzenlemek isteyen kanun koyucunun önünde iki seçenek vardır: İsviçre'deki Borçlar Kanunu Tasarısı'nda olduğu gibi bu hususu genel hükümler bahsinde düzenlemek[9] veya İsviçre'de günümüzde yürürlükte bulunan Borçlar Kanunu'nda ve TBK'da olduğu gibi özel hükümler bahsinde düzenlemek. TBK'da vekaletsiz iş görmenin "*Genel Hükümler*" yerine "*Özel Borç İlişkileri*" kısmında düzenlenmiş olması doktrinde eleştirilmektedir[10].

1. Vekaletsiz İş Görmenin Türleri ve Hukuki Niteliği

Fikri mülkiyette gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin incelenebilmesi için öncelikle gerçek vekaletsiz iş görme ile gerçek olmayan vekaletsiz iş görme arasındaki farkın ve hangi hallerin gerçek olmayan vekaletsiz iş görme teşkil ettiğinin ortaya konulması gerekmektedir.

Vekaletsiz iş görmenin türleri hakkında doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Birçok yazar gerçek vekaletsiz iş görme ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görme ayrımını benimserken, hangi hallerin gerçek, hangi hallerin gerçek olmayan vekaletsiz iş görme teşkil edeceği bakımından farklı görüşler ileri sürmüştür. İşbu çalışmada, vekaletsiz iş görmenin türleri modern dörtlü ayrım çerçevesinde ele alınacaktır.

A. Gerçek Vekaletsiz İş Görmenin Türleri ve Hukuki Niteliği

a. Caiz Gerçek Vekaletsiz İş Görme

Caiz gerçek vekaletsiz iş görmede, iş gören, işi, iş sahibinin menfaatine (diğercil amaç), onun herhangi bir yasaklamasına aykırı olmaksızın görmek-

---

7 Vekaletsiz iş görmenin genel hükümler bahsinde ayrı (dördüncü) bir borç kaynağı olarak yer alması gerektiği yönünde bkz. SARUHAN, s. 42; BAŞ SÜZEL, s. 15. Ayrıca, borcun kaynakları konusunda üçlü ya da dörtlü bir ayrımın zoraki ve yapay olduğu yönünde bkz. EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 26. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021 ("Genel Hükümler"), s. 120 - 121.

8 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 71; KILIÇOĞLU, s. 585; SARUHAN, s. 41; ANTALYA Gökhan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler** Cilt V/1, 1, Genişletilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık Ankara, 2019, s. 130.

9 BAŞ SÜZEL, s. 17; SARUHAN, 25 - 27.

10 GÜMÜŞ, s. 225; BAŞ SÜZEL, s. 15 - 16; SARUHAN, 39 - 42; ARKAN AKBIYIK Azra, **Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme**, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1999, s. 25.

tedir[11]. Bir kimsenin trafik kazasında bilincini kaybeden bir kişiyi hastaneye götürmesi, yurt dışında olduğu için kendisine ulaşılamayan komşusunun evinin camı kırılması üzerine camı tamir ettirmesi, caiz gerçek vekaletsiz iş görmeye örnek olarak gösterilebilir[12].

Caiz gerçek vekaletsiz iş görme, "*sözleşme benzeri ilişki*" veya "*hukuki işlem benzeri fiil*" niteliği taşır[13].

b. Caiz Olmayan Gerçek Vekaletsiz İş Görme

Caiz olmayan gerçek vekaletsiz iş görme, iş görenin, iş sahibinin menfaatinin gerektirmediği ya da onun yasakladığı bir işi görmesi halinde ortaya çıkar[14]. İş gören, işi, iş sahibinin menfaatine olduğu düşüncesiyle yapmaktadır fakat görülen iş, ya iş sahibinin gerçekten menfaatinin gerektirmediği ya da onun yasakladığı bir iştir[15]. Örneğin, bir kimse, komşusuna ait evcil hayvanı vaktinden önce aşılatırsa, onun menfaatinin gerektirmediği bir işi görmüş olur[16].

Tıpkı caiz vekaletsiz iş görmede söz konusu olduğu gibi, caiz olmayan vekaletsiz iş görme de "*sözleşme benzeri ilişki*" niteliği taşır[17]. Bu nedenle, iş sahibinin, TBK m. 531 uyarınca yapılan işe icazet vermesi mümkündür[18]. Bu durumda, taraflar arasındaki ilişkiye uygun düştüğü oranda vekalet sözleşmesinin hükümleri uygulanır.

Doktrinde bazı yazarlar, caiz olmayan gerçek vekaletsiz iş görmenin, gerçek olmayan vekaletsiz iş görme teşkil ettiği görüşündedir[19].

---

11 EREN, s. 912; GÜMÜŞ, s. 225 - 226; SARUHAN, s. 49.

12 EREN, s. 908; ARKAN AKBIYIK, s. 15.

13 EREN, s. 908; GÜMÜŞ, s. 226; SARUHAN, s. 61.

14 EREN, s. 912; GÜMÜŞ, s. 226.

15 SARUHAN, s. 49; ARKAN AKBIYIK, s. 15.

16 ARKAN AKBIYIK, s. 15.

17 EREN, s. 908. Aksi yönde bkz. GÜMÜŞ, s. 226.

18 EREN, s. 913.

19 TANDOĞAN, s. 677; ZEVKLİLER Aydın / GÖKYAYLA K. Emre, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 15. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s. 667; BAŞ SÜZEL Ece / YASAN Candan, "Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görmeye Uygulanacak Hukuk", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 22 (2), 2016, ss. 365-396, s. 366. Tartışma ve görüşler için bkz. BAŞ SÜZEL, s. 35 vd.

B. Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görmenin Türleri ve Hukuki Niteliği

a. Kötüniyetli Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme

Kötüniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görme, iş görenin, iş sahibine ait bir işi kötüniyetli olarak kendi veya üçüncü bir kişinin menfaatine (bencil amaç) görmesidir[20]. İş görenin, gördüğü işin hukuka aykırı olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması halinde kötüniyetli olduğu kabul edilir[21]. Menfaat devri yaptırımı, ancak kötüniyetin varlığı halinde söz konusu olabilir[22].

İş görenin, işi kısmen kendi, kısmen de iş sahibinin menfaatine görmesi halinde, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeden söz edilemez[23]. Örneğin, komşusunun arazisindeki duvarın yıkılması halinde kendi arazisindeki ağaçları da zarar görecek olan bir kimse, yurt dışında olduğu için irtibat kuramadığı komşusunun verdiği bir yetki bulunmaksızın duvarı onarırsa, gördüğü iş - kısmen kendi menfaatine yapmış olsa da - gerçek vekaletsiz iş görmedir.

Kötüniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görme, özellikle kişilik hakkı, fikri mülkiyet hakkı gibi mutlak hak ihlallerinde söz konusu olmaktadır[24]. Fikri mülkiyet hakkının (sözleşmede verilen yetkiler aşılarak yahut herhangi bir sözleşmeyle verilmiş bir yetki bulunmaksızın) ihlali, aynı zamanda bir haksız fiil teşkil eder[25]. Kötüniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görme ise, haksız fiil benzeri bir fiildir[26].

---

20 EREN, s. 919 - 920; ARKAN AKBIYIK, s. 16; SARUHAN, s. 49.

21 EREN, s. 921; YÜKSEL, s. 65 - 66; AKSOY Hüseyin Can, "Vekaletsiz İş Görende İşi Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci Aranmalı mıdır?", **Ankara Barosu Dergisi**, 2017/1, ss. 91 - 122, s. 106.

22 EREN, s. 920 - 921; YÜKSEL, s. 66; ARKAN AKBIYIK, s. 38 vd.

23 EREN, s. 919 - 920; AKSOY, s. 100.

24 EREN, s. 920.

25 Fikir ve sanat eserleri hukuku yönünden bkz. KILIÇOĞLU Ahmet M., **Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar**, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020 ("Fikri Haklar"), s. 395 - 396; YAVUZ Levent / ALICA Türkay / MERDİVAN Fethi, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, 2. Cilt, s. 1881 - 1882. Marka hakkı yönünden bkz. TEKİNALP Ünal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 491, N. 5; ÜLGEN Hüseyin / HELVACI Mehmet / KAYA Arslan / NOMER ERTAN N. Füsun, **Ticari İşletme Hukuku**, 7. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 514. Tasarım hakkı yönünden bkz. TEKİNALP, s. 714 - 715, N. 5. Patent hakkı yönünden bkz. TEKİNALP, s. 637, N. 5.

26 EREN, s. 921 - 922; YÜKSEL, s. 65.

Doktrinde bir görüş, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin, iş sahibinin TBK m. 531 uyarınca vereceği icazet ile caiz hale geleceği ve taraflar arasındaki ilişkiye uygun düştüğü oranda vekalet sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı yönündedir[27]. Katıldığım diğer görüşe göre ise, iş sahibinin gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye icazet vermesi mümkün değildir; ancak iş görene yöneltebileceği haklardan feragat etmesi mümkündür[28]. Zira gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iş gören, iş sahibinin işini görme yerine kendi işini görme iradesi taşımaktadır. Vekalet sözleşmesi ise iş sahibinin işini görmeye ilişkindir. İş sahibinin menfaatine görülmemiş bir iş bakımından vekalet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması mümkün olmamalıdır[29].

b. İyiniyetli Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme

İş görenin iş sahibine ait bir işi kendisini yetkili zannederek kendi menfaatine gördüğü hallerde iyiniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görme söz konusu olur[30]. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iyiniyet, başkasının hukuki alanına müdahale ettiğini bilmeme ve bilmek zorunda olmama halidir[31]. Kendisine ait olduğunu düşündüğü fakat aslında bir başkasına ait olan bir işi yapan kimsenin iyiniyetli olduğu söylenebilir[32]. Örneğin, maliki olduğunu zannederek aslında arkadaşına ait bir kitabı satan kişi, iyiniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görendir[33].

İyiniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görenin bir menfaat sağlaması halinde, iş sahibi bunu sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca talep ede-

---

27 TANDOĞAN, s. 677; YAVUZ Cevdet / ACAR Faruk / ÖZEN Burak, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 10. Bası, Beta, İstanbul, 2014 s. 1370 - 1371; ZEVKLİLER / GÖKYAYLA, s. 667; BAŞ SÜZEL, s. 141 - 142; KILIÇOĞLU YILMAZ Kumru, **Haksız Kazancın İadesi**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s. 68 - 69; ÖZKAYA Eraslan, **Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 1070. Yargıtay da bu görüştedir: "*Bir paydaşın müşterek malı kendisi kullanmayıpta kiraya vermesi halinde durum başkadır. Öbür paydaş bu kira akdine rıza göstererek kendisine düşen kira payını kiraya veren paydaştan isteyebilir, icazet, kiraya veren paydaş tarafından yapılan vekaletsiz tasarrufu vekalete çevirir.*" Yargıtay HGK, E. 95-3, K. 89, T. 29.01.1964 (ÖZKAYA, s. 1119 - 1120'den naklen).

28 EREN, s. 928 - 929; GÜMÜŞ, s. 241; ARKAN AKBIYIK, s. 51 - 52.

29 EREN, s. 928 - 929; ARKAN AKBIYIK, s. 52.

30 GÜMÜŞ, s. 252; SARUHAN, s. 49.

31 EREN, s. 921.

32 EREN, s. 921.

33 AKSOY, s. 109 - 110.

bilir[34]. Söz konusu talep, menfaat devrine değil, uygun bir yararlanma ücretinin ödenmesine ilişkindir[35].

İyiniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görme bakımından menfaat devri yaptırımı söz konusu olmayacağından, bu çalışmanın devamında "*gerçek olmayan vekaletsiz iş görme*" tabiri, aksi belirtilmedikçe kötüniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görme anlamına gelecek şekilde kullanılacaktır.

2. Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görmenin Unsurları

Doktrinde ağırlıklı olarak, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin aşağıda ele alınan dört unsuru üzerinde durulmaktadır. Bunlara ek olarak, hukuka aykırılık ve nedensellik bağını da birer unsur olarak kabul eden yazarlar da vardır[36].

A. İş Görme

İş görme, olumlu bir insan davranışıdır; maddi fiil veya hukuki işlem şeklinde ortaya çıkabilir[37]. Olumsuz bir eylem (yapmama fiili), iş görme teşkil etmez[38]. İş görenin işi bizzat görmeyip yardımcı kişiye gördürmesi de mümkündür[39].

Görülen iş, üçüncü bir kişi tarafından yapılabilecek nitelikte olmalıdır[40]. Görülen işin, iş sahibinin şahsen ifa etmek zorunda olduğu veya şahsına sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanılmasına ilişkin olduğu hallerde vekaletsiz iş görme söz konusu olmaz[41]. Bizzat iş sahibi tarafından da yapılması hukuka uygun olmayan yahut üçüncü bir kişiye zarar vermeye yönelik eylemler de vekaletsiz iş görme oluşturmazlar[42].

---

34 GÜMÜŞ, s. 252. İsviçre Federal Mahkemesi'nin bu yöndeki kararı hakkında bkz. ARKAN AKBIYIK, s. 38 vd. Buna karşın, iş görenin kötüniyetli - iyiniyetli olmasına göre yapılan ayrımın yapay olduğu ve TBK m. 530'da somut bir temelinin bulunmadığı yönünde bkz. KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 60 ve 67.

35 GÜMÜŞ, s. 252.

36 Hukuka aykırılık ve nedensellik bağı hakkındaki tartışma ve görüşler için bkz. BAŞ SÜZEL, s. 54 vd.

37 EREN, s. 910; TANDOĞAN, s. 678; GÜMÜŞ, s. 227 - 228.

38 EREN, s. 910; TANDOĞAN, s. 678; ARKAN AKBIYIK, s. 26; BAŞ SÜZEL, s. 20 - 21.

39 EREN, s. 910; ARKAN AKBIYIK, s. 35; BAŞ SÜZEL, s. 28.

40 KILIÇOĞLU, s. 589.

41 KILIÇOĞLU, s. 589; ÖZKAYA, s. 1071.

42 TANDOĞAN, s. 678; YAVUZ / ACAR / ÖZEN, s. 1360; ÖZKAYA, s. 1068.

B. Başkasına Ait Bir İşin, İş Görenin Menfaatine Görülmüş Olması

Vekaletsiz iş görmeden söz edebilmek için görülen işin başkasının (iş sahibinin) hukuki alanına ait olması gerekmektedir[43]. Diğer bir deyişle, iş görenin, iş sahibine ait bir hakkı kullanması, koruması veya onun bir yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir[44]. İş görenin kendisine ait bir işi görmesi, vekaletsiz iş görme teşkil etmez[45]. Ek olarak, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede, iş gören, söz konusu işi kendi menfaatine görmektedir[46].

C. İş Görenin Vekaletsiz (Yetkisiz) Olması

Vekaletsiz iş görmede "*vekalet*" kavramı, TBK m. 502 vd. hükümlerinde düzenlenen vekalet sözleşmesinde olduğundan daha farklı bir anlamda, "*yetkisizlik*" anlamında kullanılmaktadır[47]. Vekaletin bulunmaması, işin görülmesini haklı gösteren yasal ya da sözleşmesel bir sebep bulunmaması anlamına gelir[48]. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede vekaletsizlik, hukuka aykırılık anlamına gelir[49].

D. Kötüniyet

TBK m. 530'da iş görenin iyiniyetli ya da kötüniyetli olmasından söz edilmese de doktrinde gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin unsurları arasında iş görenin kötüniyetli olması da sayılmaktadır[50]. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme bakımından aranan "*kötüniyet*" unsuru - farklı kavramlar olsalar da - kusur ile benzerlik göstermektedir[51].

İş görenin, gördüğü işin başkasına ait olduğunu, dolayısıyla da hukuka aykırı olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması ve buna rağmen söz konusu işi yetkisiz biçimde kendi menfaatine görmesi halinde kötüniyetli olduğu kabul edilir[52]. Bilme veya bilebilecek durumda olma, ağır

---

43 EREN, s. 910; TANDOĞAN, s. 678.

44 EREN, s. 910.

45 EREN, s. 910; ARKAN AKBIYIK, s. 27.

46 EREN, s. 922; KILIÇOĞLU, s. 590; GÜMÜŞ, s. 244.

47 BAŞ SÜZEL, s. 29; ÖZKAYA, s. 1067, s. 1071 - 1072.

48 EREN, s. 922; GÜMÜŞ, s. 228.

49 EREN, s. 922 - 923; GÜMÜŞ, s. 245 - 246.

50 İş görenin kötüniyetinin bir unsur olarak aranıp aranmayacağı hakkındaki görüşler için bkz. ARKAN AKBIYIK, s. 35 vd.

51 Hakim görüşün bu yönde olduğu hakkında bkz. BAŞ SÜZEL, s. 45.

52 EREN, s. 921; GÜMÜŞ, s. 246; YÜKSEL, s. 65 - 66; ARKAN AKBIYIK, s. 38 vd.

kusura denk gelmektedir ve hafif ihmali dışlamaktadır[53]. Dolayısıyla, hafif ihmali sonucunda, gördüğü işin başkasına ait olduğunu bilmeyen ve bilebilecek durumda olmayan kişi bakımından menfaat devri yaptırımı uygulanmaz; iyiniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede olduğu gibi, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanmalıdır[54]. Ancak iadenin kapsamı, hafif ihmali olan iş görenin sebepsiz zenginleşme hükümleri kapsamında kötüniyetli olup olmadığına göre belirlenmelidir[55].

İş görenin kötüniyetinden söz edilebilmesi ve TBK m. 530 uyarınca sorumlu tutulabilmesi için ayırt etme gücüne sahip olması gerekir[56]. Ayırt etme gücünden yoksun kişilerin sorumluluğu, somut olayın şartlarına göre, haksız fiil hükümleri arasında düzenlenen hakkaniyet sorumluluğu (TBK m. 65) ve sebepsiz zenginleşme hükümlerine tespit edilmelidir[57].

Kötüniyet konusunda ispat yükünün kime ait olduğu tartışmalıdır. Bir görüş, iş görenin kötüniyetli olmadığını ispat yükü altında olduğu yönündedir[58]. İkinci görüşe göre, ispat yükü iş sahibine aittir ve iş görenin elde ettiği menfaati devralmak isteyen iş sahibi, iş görenin kötüniyetli olduğunu ispat etmelidir[59]. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin haksız fiil benzeri nitelik taşıdığı ve kötüniyet unsurunun kusur ile paralellik arz ettiği düşünüldüğünde, haksız fiil sorumluluğunda kusuru ispat yükünün zarar görene ait olmasından (TBK m. 50/1) hareketle, kanaatimce ikinci görüş daha isabetlidir.

3. Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görmede Tarafların Borçları

A. İş Görenin Borçları

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iş gören, iş sahibinin talebi üzerine elde ettiği menfaati devretmekle, bilgi ve hesap vermekle ve iş sahibinin uğradığı zararları tazmin etmekle yükümlüdür.

---

53 BAŞ SÜZEL, s. 46.

54 BAŞ SÜZEL, s. 46 ve 51.

55 BAŞ SÜZEL, s. 51.

56 ARKAN AKBIYIK, s. 42; BAŞ SÜZEL, s. 94. Ayırt etme gücüne sahip olmayan kimselerin vekaletsiz iş gören olamayacağı hakkında bkz. TANDOĞAN, s. 681. İş görenin; görülen iş hukuki işlem ise hukuki işlem ehliyetine, maddi fiil ise haksız fiil sorumluluk ehliyetine sahip olması gerektiği yönünde bkz. KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 57.

57 BAŞ SÜZEL, s. 94; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 57; ÖZKAYA, s. 1089.

58 BAŞ SÜZEL, s. 53 vd.

59 EREN, s. 921.

a. Menfaat Devri

aa. Genel Olarak

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye bağlanan en önemli sonuç, iş sahibinin talebi üzerine, iş görenin, gördüğü iş sonucunda elde ettiği menfaatleri iş sahibine devretmekle yükümlü olmasıdır. Menfaat devri yaptırımı, cezalandırıcı ve caydırıcı niteliktedir[60].

TBK m. 530 kapsamındaki menfaat devri talebi, iş sahibinin yoksullaşmasından ve herhangi bir zarara uğramış olmasından bağımsızdır[61]. İş sahibi, herhangi bir zarara uğramamış dahi olsa TBK m. 530 uyarınca menfaat devrini talep edebilecektir. Benzer şekilde, iş sahibinin söz konusu menfaati elde etmeyi hiç tasarlamamış olması yahut elinden gelen çabayı sarf etmiş olsaydı dahi iş gören kadar yüksek değerde bir menfaat elde edemeyecek olması, iş görenin menfaati devretme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz veya söz konusu yükümlülüğün kapsamını daraltmaz[62].

bb. Devredilecek Menfaatin Kapsamı

TBK m. 530, iş sahibinin iş görmeden doğan faydaları edinme hakkından söz etmektedir. Ayrıca hükme göre, iş sahibi, zenginleştiği ölçüde iş görenin masraflarını ödemek ve onu giriştiği borçlardan kurtarmakla yükümlüdür. Diğer yandan iş gören, menfaati elde ettiği tarihten itibaren işlemek üzere faiz ödemekle yükümlüdür[63]. Bu açıklamalar doğrultusunda, iş görenin devretmekle yükümlü olduğu menfaatin kapsamı, iş görenin elde ettiği net kazançtır. Net kazanç, brüt kazanç ile faiz tutarlarının toplamından, masrafların çıkarılmasıyla ulaşılan tutardır[64].

Brüt kazanç, iş görenin malvarlığının iş görmeden önceki hali ile sonraki hali arasındaki farktır[65]. Brüt kazancın kapsamına, yalnızca iş görenin fiilen elde ettiği kazançlar girer. İş görenin iş görmesi sayesinde yapmaktan kurtulduğu masraflar menfaat devri istemine konu olamaz; somut olayın

---

60 BAŞ SÜZEL, s. 79.

61 ARKAN AKBIYIK, s. 48; BAŞ SÜZEL, s. 80; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 63; Yargıtay 3. H.D., E. 2004/13597, K. 2004/13907, T. 16.12.2004, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 19.05.2022).

62 ARKAN AKBIYIK, s. 48; BAŞ SÜZEL, s. 81; AKSOY, s. 108 - 109.

63 EREN, s. 926; BAŞ SÜZEL, s. 86.

64 EREN, s. 925.

65 EREN, s. 925; BAŞ SÜZEL, s. 87; YÜKSEL, s. 67.

koşullarına göre sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca ileri sürülebilecek taleplere konu olabilir[66].

Net kazanç hesaplanırken brüt kazançtan düşülecek masraflar, iş görenin malvarlığında meydana gelen azalmalardır[67]. Söz konusu masrafların kapsamına, iş görenin işi görürken katlanmış olduğu zorunlu ve faydalı masraf girer[68]. Örneğin, işin görülmesi için yapılan ödemeler, üçüncü kişilere borçlanmalar, brüt kazançtan mahsup edilebilecek kalemlerdendir[69]. İş görenin fiilen katlanmadığı, kendi becerisiyle yapmaktan kurtulduğu masraflar brüt kazançtan mahsup edilmez[70].

Net kazancı ispat yükü menfaat devrini talep eden iş sahibine aittir[71]. Net kazancın hesaplanmasında, aşağıda açıklanan[72] bilgi ve hesap verme yükümlülüğü kapsamında iş gören tarafından sağlanan bilgi ve kayıtlar önemli rol oynayacaktır. İş görenin söz konusu yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, hakimin TBK m. 50 - 52 hükümleri uyarınca takdir yetkisini kullanarak ve bilirkişi aracılığıyla iş görenin devretmekle yükümlü olduğu miktarı belirleyebileceği kabul edilmektedir[73].

İş görenin elde etmeyi ihmal ettiği kazançlar, menfaat devri kapsamında talep edilemez[74]. Menfaat devrinin kapsamı, iş görenin fiilen elde ettiği net

---

66 BAŞ SÜZEL, 82 vd. Buna karşın, *Eren*'e göre, iş görenin kayıplarının önlenmesi suretiyle yaptığı tasarruflar da brüt kazanca dahildir. EREN, s. 925.

67 ARKAN AKBIYIK, s. 53.

68 EREN, s. 926; YÜKSEL, s. 67 - 68. Bu husus, doktrinde tartışmalıdır. Tartışmalar için bkz. GÜMÜŞ, s. 249; ARKAN AKBIYIK, s. 54 - 54; BAŞ SÜZEL, s. 105 vd. Yargıtay'ın görüşü ise sökülüp alınması mümkün olmayan faydalı ve zorunlu masrafların talep edilebileceği yönündedir. "*Davacı kiracı, kiralanana yaptığı faydalı ve zorunlu giderlerden alınıp götürülmesi mümkün olmayan ve davalı kiraya veren tarafından benimsenenlerin yapıldıkları tarihler itibariyle bedellerini vekaletsiz iş görme hükümlerine göre isteyebilir. (TBK'un 530, BK.nun 414.md.) Yargıtayın yerleşik uygulamaları, kiracının kiralanana yaptığı faydalı ve zorunlu masrafların yapıldığı tarih itibariyle belirlenecek değerinden yıpranma payı düşülmek suretiyle elde edilecek değeri isteme hakkı olduğu yönündedir.*" Yargıtay 3. H.D., E. 2017/6313, K. 2020/3823, T. 02.07.2020, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 19.05.2022); Yargıtay 3. H.D., E. 2020/2198, K. 2020/3602, T. 29.06.2020, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 19.05.2022); Yargıtay 13. H.D., E. 2009/14275, K. 2010/7420, T. 31.05.2010, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 19.05.2022).

69 ARKAN AKBIYIK, s. 53.

70 ARKAN AKBIYIK, s. 54.

71 BAŞ SÜZEL, s. 89; YÜKSEL, s. 67; EREN, s. 926.

72 Bölüm I. 3. A. b.

73 ARKAN AKBIYIK, s. 48 - 49; BAŞ SÜZEL, s. 89 - 91.

74 EREN, s. 925; GÜMÜŞ, s. 247; YÜKSEL, s. 67.

kazançtır[75]. Öte yandan, tartışmalı bir husus olsa da, kanaatimce iş görenin elde etmeyi ihmal ettiği kazançlar, özen yükümlülüğünün ihlal edilmesine bağlı bir zarar kalemi olarak tazminat talebine konu olabilmelidir. Bu konu aşağıda ele alınacaktır[76].

cc. Menfaat Devri Taleplerinde İlliyet Bağının Rolü ve Menfaat Devri Talebinin İleri Sürülemeyeceği Bazı Haller

İş görenin elde ettiği bir menfaatin iş sahibi tarafından TBK m. 530 uyarınca talep edilebilmesi için söz konusu menfaat ile iş görme arasında illiyet (nedensellik) bağı bulunmalıdır[77]. Söz konusu illiyet bağının mantıki illiyet bağı[78] mı, yoksa uygun illiyet bağı[79] mı olduğu tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, TBK m. 530 kapsamında menfaat devrinin talep edilebilmesi için iş görme ile edinilen menfaat arasında mantıki illiyet bağının bulunması yeterlidir; ayrıca uygun illiyet bağının aranması gerekmez[80]. Bu görüşün hareket noktası, menfaat devri yaptırımının cezalandırıcı amaç taşıması ve sorumluluğun daha kapsamlı olması gerekliliğidir[81]. Anılan görüşü benimseyen *Baş Süzel*'in verdiği bir örneğe göre, bir işyerini alt-kiraya vermeye yetkili olmayan bir kiracının söz konusu işyerini, işyerinin karşısına yeni bir AVM kurulması nedeniyle yüksek bir bedelle alt-kiraya vermesi durumunda, uygun illiyet bağı aranırsa, kiraya verenin talep edebileceği menfaat, rayiç kira bedeli olacaktır[82]. Bu durumda da alt-kiraya veren kiracı, haksız olarak elde ettiği menfaati korumuş olacaktır. Anılan görüşün vardığı

---

75 BAŞ SÜZEL, s. 86.

76 Bölüm I. 3. A. c.

77 EREN, s. 926; GÜMÜŞ, s. 247; BAŞ SÜZEL, s. 80; YÜKSEL, s. 67.

78 Mantıki (tabii) illiyet bağı bakımından, mantık kurallarına göre sorumluluğa yol açan fiil veya olay ile zarar arasında neden - sonuç ilişkisinin kurulup kurulamadığı araştırılır. Mantıki illiyet bağı kuramı, sonuca etki eden her olayı ve fiili sebep olarak kabul ettiği ve adil olmayan sonuçlara yol açabileceği için sorumluluğun tespiti bakımından tek başına yeterli görülmemektedir. Mantıki illiyet bağı hakkında bkz. ANTALYA, Cilt V/1, 2, s. 278 - 279.

79 Hayat tecrübelerine göre, bir fiilin veya olayın, hayatın olağan akışında belli bir zararı meydana getirebileceği sonucuna objektif olarak varılabiliyorsa uygun illiyet bağından söz edilir. Uygun illiyet bağı hakkında bkz. OĞUZMAN M. Kemal / ÖZ M. Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, Cilt II, s. 49 vd.; ATAMER Yeşim M., **Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması, Özellikle Uygun Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları**, Beta, İstanbul, 1996, s. 42 vd.

80 BAŞ SÜZEL, s. 80 - 81. *Moser*'in bu yöndeki görüşü için bkz. ARKAN AKBIYIK, s. 50 (*Arkan Akbıyık, Moser*'in görüşüne katılmamaktadır).

81 BAŞ SÜZEL, s. 80 - 81.

82 BAŞ SÜZEL, s. 81.

sonuç, iş görenin, kişisel becerisi yahut dış bir etki sonucunda normalde elde edebileceğinden çok daha yüksek bir menfaat elde etmesi halinde, bu menfaatin tamamının devredilmesi gerektiğidir.

Diğer görüşe göre, menfaat devrinin talep edilebilmesi için iş görme ile menfaat arasında aranması gereken illiyet bağı, uygun illiyet bağıdır[83]. Bu görüşe göre, mantıki illiyet bağının uygulanması aşırı, yanlış ve adaletsiz sonuçlara varabilecektir. Anılan görüşü savunanların verdiği bir örneğe göre, çaldığı para ile piyango bileti alan ve piyango satın almış olduğu bilete isabet eden bir hırsız, kazanılan ikramiyeyi devretmekle yükümlü olmamalıdır[84]. Zira bu örnekte şans unsuru, illiyet bağını kesmektedir[85]. Öte yandan, uygun illiyet bağının varlığını arayan görüş, iş görenin kişisel becerisiyle elde edilen menfaatlerin devredilmesi gerektiği konusunda, mantıki illiyet bağını yeterli gören görüşle aynı sonuca varmaktadır[86]. Genel kabule göre illiyet bağını ispat yükü iş sahibine aittir[87].

İş gören, işin görülmesi sırasında objektif bir hukuk kuralını ihlal ederek üçüncü kişilerin hakkını ihlal ederse, iş sahibi söz konusu kuralın ihlal edilmesi neticesinde elde edilen menfaatin kendisine devrini talep edemez[88]. Örneğin, iş sahibine ait bir malı hileli tartıda tartarak kendi menfaatine üçüncü kişilere satış yapan iş görenden, iş sahibi, yalnızca malların gerçek ağırlığına göre satılması sonucunda elde edilecek kazancın iadesini isteyebilir[89]. Zira malların hileli tartı kullanılarak satılması, iş sahibi tarafından yapılması halinde de hukuka aykırılık teşkil eder ve hukuk düzeni bu şekilde bir menfaat sağlanmasını himaye etmemelidir[90].

---

83 ARKAN AKBIYIK, s. 49 - 50.

84 ARKAN AKBIYIK, s. 50 - 51; UYGUR Turgut, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, Cilt II, s. 2383. Karşı görüşte bkz. BAŞ SÜZEL, s. 65 - 66. *Baş Süzel*'e göre, bu örnekte, hırsız çaldığı parayı kendi parasının arasına karıştıracağından ve hırsızın piyango biletini hangi parayla aldığı ispat edilemeyeceğinden, artık paranın maliki hırsızdır ve bu örnekte ortada bir gerçek olmayan vekaletsiz iş görme yoktur.

85 ARKAN AKBIYIK, s. 50 - 51.

86 ARKAN AKBIYIK, s. 50 - 51.

87 EREN, s. 926; BAŞ SÜZEL, s. 63.

88 ARKAN AKBIYIK, s. 27; YÜKSEL, s. 68.

89 ARKAN AKBIYIK, s. 27.

90 ARKAN AKBIYIK, s. 27. Karşı yönde bkz. BAŞ SÜZEL, s. 25 - 27. *Baş Süzel*, bu yaklaşımı, elde edilen kazancın hileli tartı kullanılması sonucunda oluşan kısmının iş görende kalması sonucunu doğuracağı gerekçesiyle eleştirmiştir. Yazara göre, malları bu şekilde satın alan kişi, hak düşürücü süre içinde iptal hakkını kullanmamışsa, elde edilen tüm menfaat iş sahibine devredilmelidir. Kanaatimce kazancın hile sonucu elde edilen kısmını (zarar kalemi olarak)

İş görme sonucunda iş gören bir menfaat elde etmemişse, iş sahibi tarafından kendisine devredilmesi talep edilebilecek bir menfaat söz konusu olmayacaktır[91]. Benzer şekilde, görülen işin iş göreni bir masrafı yapmaktan kurtarması ve iş gören tarafından fiilen herhangi bir kazanç sağlanmamış olması halinde de aynı sonuca varılacaktır. Bu şekilde gerçekleşen masraftan kurtulmalar, koşulları mevcutsa, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iade taleplerine konu olabilir[92].

Görülen işin iş görenin malvarlığı yerine doğrudan iş sahibinin malvarlığında bir artışa sebep olması durumunda, menfaat devri talebi ileri sürülemez. Örneğin, kiracının kiralanan arsa üzerinde kiraya verenin izni olmaksızın bina inşa etmesi halinde menfaat doğrudan doğruya arsanın maliki olan kiraya verenin malvarlığında gerçekleşmiştir[93]. Ancak izinsiz olarak inşa edilen binanın kiracı tarafından alt-kiraya verilmesi halinde, elde edilen kira bedellerinin TBK m. 530 uyarınca iş sahibine devredilmesi talep edilebilecektir.

Son olarak, iş gören tarafından elde edilen menfaatin bir kısmı iş sahibinin hukuki alanına müdahale edilmesinden, bir kısmı iş görenin hukuka aykırı olmayan eylemlerinden kaynaklanıyorsa, elde edilen menfaatin ne kadarının iş sahibinin hukuki alanına müdahalede bulunulmasından kaynaklandığı tespit edilmeli ve bu kısım menfaat devrine konu olmalıdır. Bu husus, doktrinde verilen iki örnekle somutlaştırılabilecektir. Birinci örnekte, ünlü bir roman yazarı, yeni yazdığı romanının kapağına, popüler bir kimsenin resmini izin almaksızın basmıştır ve roman satış rekoru kırmıştır. Bu durumda elde edilen gelirin tamamı, resmi romanın kapağına basılan kişiden kaynaklanmamıştır. O halde hakim, takdir yetkisini kullanarak bir tespit yapmalı ve elde edilen gelirin yalnızca bir kısmının resmi kapakta izinsiz olarak kullanılan kişiye devredilmesine hükmetmelidir[94]. İngiliz Yüksek Mahkemesi kararına konu olan ikinci örnekte ise, davalı, davacının tasarım

talep etme hakkı, aldatma hükümleri çerçevesinde, aldatılan tarafa aittir. İş görenin hileli davranış sonucu elde ettiği kısmı elinde bulundurmaya devam etmesinin hakkaniyete uygun olmadığında şüphe yoktur; ancak burada iş sahibi tarafından ileri sürülebilecek bir talep bulunmamaktadır. Zira iş görenin hukuka aykırı davranışından iş sahibi de bir menfaat sağlamamalıdır. Aldatılan kişinin sözleşmeyi onamış sayılmasına rağmen tazminat talep edebileceği de gözetildiğinde (TBK m. 39/2), *Arkan Akbıyık*'ın görüşü kanaatimce isabetlidir.

91 BAŞ SÜZEL, s. 83.

92 BAŞ SÜZEL, s. 82 vd.

93 BAŞ SÜZEL, s. 82 vd.

94 EREN, s. 925 - 926.

hakkını ihlal ederek ev inşa etmiştir ve davacı, bu şekilde satılan 14 evin satışından elde edilen net kazancın kendisine devrini talep etmiştir. Mahkeme, bu talebi kısmen haklı bulmuş ve söz gelimi davalının yaptığı çevre düzenlemeleri, reklam çalışmaları gibi unsurların da satış bedeline etki edeceğini ve bunlara ilişkin kısmın net kazançtan düşülmesi gerektiğini belirtmiştir[95].

dd. Taleplerin Yarışması ve Yığılması

Aynı fiil veya olay neticesinde ortaya çıkan sorumluluğun birden fazla hukuki sebebe dayandırılabildiği ve söz konusu sebeplerin birbirini dışlamaksızın uygulama alanı bulabildikleri hallerde taleplerin yarışmasından söz edilir[96]. Taleplerin yarışması halinde, talepte bulunmaya yetkili kişi, yarışan sebeplerden birine dayanabilir veya hakimden kendisine en iyi giderim imkanı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar vermesini isteyebilir. Yarışan sebeplerden biri tercih edildikten sonra diğer hükmün artık uygulanmayacağı kabul edilmektedir[97].

Sorumluluğu doğuran fiil veya olay nedeniyle farklı nitelikteki taleplerin bir arada ileri sürülebilmesi halinde, taleplerin yığılması söz konusudur[98]. Örneğin, haksız fiil sebebiyle doğan maddi zarar ile manevi zararın tazmini talepleri bir arada ileri sürülebilir[99].

Yukarıda açıklandığı üzere, gerçek olmayan vekaletsiz iş görme, haksız fiil benzeri niteliktedir[100]. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme sonucunda zarar meydana gelmişse, iş görme eyleminin aynı zamanda haksız fiil teşkil ettiği kabul edilebilecektir[101]. O halde, menfaat devri talebinin haksız fiilden doğan tazminat talepleri ile yarışıp yarışmadığı, diğer bir ifadeyle iş sahibinin iş görenden aynı zamanda hem tazminat hem de menfaat devri talep edip edemeyeceği incelenmelidir.

---

95 BAŞ SÜZEL, s. 88 - 89.

96 TOSUN Çağdaş, **Haksız Fiilden ve Sözleşmeden Doğan Sorumluluk Çerçevesinde Sebeplerin Yarışması (TBK m. 60)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, 2019, s. 55; OĞUZMAN / ÖZ, Cilt II, s. 306.

97 EREN, s. 14.

98 TOSUN, s. 54; SEROZAN Rona, **Hukukta Yöntem**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 143.

99 TOSUN, s. 54.

100 Bölüm I. 1. B. a.

101 BAŞ SÜZEL, s. 250 - 251.

Doktrinde, menfaat devri talebi ile manevi tazminat ve fiili zararın[102] tazminine yönelik taleplerinin yığılacağı ve bir arada ileri sürülebilecekleri kabul edilmektedir[103]. Zira klasik görüşe göre manevi tazminatın fonksiyonu, maddi zararın giderilmesi değil; zarar görenin duyduğu acı, elem, ıstırabın giderilmesidir[104]. Fiili zarar bakımından ise, menfaat devri talebinin kapsamını oluşturan kazancın fiili zararı karşılamayacağı gerekçesinden hareket edilmektedir[105].

Yoksun kalınan kâra[106] ilişkin talep ile menfaat devri talebinin ise yarışacağı kabul edilmektedir[107]. Menfaat devri, yoksun kalınan kâr şeklinde ortaya çıkan zarar kalemini de gidermektedir[108]. İş sahibinin, yoksun kaldığı kârı hesaplayamadığı veya ispat edemediği yahut yoksun kaldığı kârın iş görenin elde ettiği menfaatten daha az olduğu durumlarda menfaat devri yaptırımına başvurması daha elverişlidir.

İş gören ile iş sahibi arasında sözleşme bulunduğu ve iş görenin sözleşmeye aykırı davranarak gerçek olmayan vekaletsiz iş görme teşkil eden bir eylemi gerçekleştirmesi halinde[109], iş görenin eylemi hem borca aykırılık hem de gerçek olmayan vekaletsiz iş görme teşkil eder. Örneğin, kiracının kiralanan şeyi satıp kazanç elde etmesi hem sözleşmenin ihlali hem gerçek olmayan vekaletsiz iş görme oluşturur[110].

---

[102] Fiilen uğranılan maddi zarar, fiili zarar olarak adlandırılmaktadır. Fiili zararın, zarar görenin malvarlığının aktifinde azalma veya pasifinde çoğalma şeklinde ortaya çıkması mümkündür. Fiili zararın kapsamına yoksun kalınan kâr dahil değildir. ANTALYA, Cilt V/1,2, s. 146 - 147; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 28.

[103] GÜMÜŞ, s. 251; ARKAN AKBIYIK, s. 63; BAŞ SÜZEL, s. 249 vd.

[104] OĞUZMAN / ÖZ, Cilt II, s. 267; ANTALYA, Cilt V/1, 2, s. 209.

[105] ARKAN AKBIYIK, s. 63.

[106] Sorumluluğu doğuran olay nedeniyle hayatın olağan akışına göre elde edilmesi pek muhtemel bir kazançtan yoksun kalarak uğranılan maddi zarar, yoksun kalınan kâr olarak adlandırılmaktadır. Yoksun kalınan kâr, farazi bir değerlendirmeye göre belirlenir ve belirlenmesi zordur. Yoksun kalınan kâr hakkında bkz. ANTALYA, Cilt V/1, 2, s. 147 vd.

[107] GÜMÜŞ, s. 251; BAŞ SÜZEL, s. 251 - 252; ARKAN AKBIYIK, s. 63; HATEMİ Hüseyin, "Türk Hukuku'nda "Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme" Kurumuna İlişkin Düşünceler", **Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan**, İstanbul, 2000, ss. 383 - 389, s. 388.

[108] BAŞ SÜZEL, s. 251 - 252; ARKAN AKBIYIK, s. 63.

[109] Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin kapsamının mutlak hakların ihlaliyle sınırlı olmadığı, nispi hakların ihlal edilmesi halinde de gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin söz konusu olabileceği yönünde bkz. EREN, s. 920; GÜMÜŞ, s. 244 - 245; ARKAN AKBIYIK, s. 64.

[110] GÜMÜŞ, s. 245.

Sözleşmeye aykırılık ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin bir arada bulunduğu hallerde, taleplerin yığılması ve yarışmasına ilişkin yukarıda haksız fiil hakkında yapılan açıklamalarla benzer sonuca varılacaktır. Menfaat devri ile sözleşmeye aykırılığa dayalı manevi zararın ve fiili zararın tazmini talepleri yığılır; bunların bir arada ileri sürülmeleri mümkündür[111]. Menfaat devri talebi ile yoksun kalınan kâr talebinin ise yarışacağı kabul edilmektedir[112].

Taleplerin yığılmasına ve yarışmasına ilişkin tartışmanın fikri mülkiyet hakları bakımından özel bir önemi bulunmaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere, fikri mülkiyet haklarının ihlali haksız fiil niteliği taşımaktadır[113]. Kimi zaman fikri mülkiyet hakları, hak sahibiyle sözleşme yaparak fikri mülkiyet hakkını kullanmak üzere yetkilendirilen kişinin, verilen yetkiyi aşması sonucunda ihlal edilmektedir. Bu tür durumlarda, fikri mülkiyet hakkının ihlali hem sözleşmeye aykırılık hem de haksız fiil teşkil etmektedir[114].

Fikri mülkiyet haklarının ihlal edildiği hallerde, menfaat devri talebinin tazminat talebiyle bir arada ileri sürülüp sürülemeyeceği konusunda özel düzenlemeler bulunmaktadır. Dolayısıyla, fikri mülkiyet haklarının ihlali bakımından TBK m. 530 uyarınca yukarıda yapılan açıklamalardan farklı sonuçlara varmak mümkündür. Bu konu ilerleyen bölümlerde daha detaylı incelenecektir[115].

Son olarak, menfaat devri talebinin sebepsiz zenginleşmeden doğan iade talebiyle yarışıp yarışmayacağı akla gelmektedir. Bu tartışma, sebepsiz zenginleşmenin ikincilliği, fakirleşmenin sebepsiz zenginleşmenin bir unsuru olarak kabul edilip edilmediği gibi tartışmaları beraberinde getirmektedir. Söz konusu tartışmalar bu çalışmanın kapsamını aşacağından işbu çalışmada ele alınmayacaktır[116].

Sebepsiz zenginleşme ve menfaat devri bakımından yalnızca bir hususa dikkat çekilecektir. Fikri mülkiyet haklarının ihlali halinde, ihlalde bulunan

---

[111] GÜMÜŞ, s. 251; ARKAN AKBIYIK, s. 65; BAŞ SÜZEL, s. 248 vd.

[112] GÜMÜŞ, s. 251; ARKAN AKBIYIK, s. 65.

[113] Bölüm I. 1. B. a.

[114] Örneğin, fikir ve sanat eserleri bakımından YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 1881; ÖZTAN Fırat, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 617.

[115] Bölüm II. 3; Bölüm III. 3.

[116] Bu konudaki görüş ve tartışmalar için bkz. OĞUZMAN / ÖZ, Cilt II, s. 341 vd.; s. 351 vd.; ANTALYA, Cilt V/1, 2, s. 682 vd.; s. 692 vd.

tarafın zenginleşeceği ve makul bir lisans bedelinin sebepsiz zenginleşme kapsamında talep edilebileceği kabul edilmektedir[117]. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede menfaat devri talebi ise, iş görenin elde ettiği net kazanca ilişkindir. Bu nedenle iki talebin yarışacağı ve iş sahibinin bunlardan birini tercih etmesi gerektiği belirtilmektedir[118].

b. Bilgi ve Hesap Verme

Kanunda vekaletsiz iş görme bakımından açıkça öngörülmüş bir bilgi ve hesap verme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme bakımından iş görenin iş sahibine bilgi vermekle yükümlü olup olmadığı tartışmalıdır. Katıldığım görüşe göre, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iş görenin, iş sahibine bilgi ve hesap verme, işle bağlantılı belgeleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır[119]. Menfaat devrine konu olacak net kazancı ispat yükünün iş sahibine ait olduğu ve iş sahibinin iş görenin malvarlığında meydana gelen değişmeyi ispat etmesinin güçlüğü dikkate alındığında, iş görenin iş sahibine bilgi ve hesap vermekle yükümlü olması kanaatimce isabetlidir.

İş sahibi, iş görenin bilgi ve hesap verme yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle uğramış olduğu zararların tazminini talep edebilir[120].

c. İş Sahibinin Zararlarını Tazmin Etme

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iş görenin özen yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre, başkasına ait bir işi kendi menfaatine gören bir kişiden özen göstermesini beklemek manasızdır[121].

Diğer bir görüşe göre, vekaletsiz iş görenin her türlü ihmalinden sorumlu olduğuna ilişkin TBK m. 527/1 hükmü gerçek olmayan vekaletsiz iş görme durumunda da uygulanabilir ve iş görenin özen yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle iş sahibinin bir zarara uğraması halinde, iş gören bu zararı tazmin etmekle yükümlüdür[122]. Bu görüşe göre iş görenden beklene-

---

[117] BAŞ SÜZEL, s. 256.

[118] BAŞ SÜZEL, s. 256.

[119] EREN, s. 927; GÜMÜŞ, s. 248; ARKAN AKBIYIK, s. 43 - 44; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 64 - 65; ÖZKAYA, s. 1077. Aksi görüşte, BAŞ SÜZEL, s. 70 vd.

[120] ARKAN AKBIYIK, s. 44; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 64.

[121] KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 65 vd. Ayrıca, ilgili görüş ve tartışmalar için bkz. ARKAN AKBIYIK, s. 44 vd. (yazar farklı görüştedir).

[122] GÜMÜŞ, s. 248; ARKAN AKBIYIK, s. 44; BAŞ SÜZEL, s. 73 vd. *Eren*, özen yükümlülüğünden söz etmese de, iş gaspında bulunan iş görenin, iş sahibinin bu yüzden uğramış olduğu zararlardan TBK m. 527 uyarınca sorumlu olduğunu belirtmiştir. EREN, s. 927.

cek özen, görülen işin gerektirdiği vasıfları taşıyan, normal bir kişinin göstereceği özendir; işin gerektirdiği vasıfları taşımadığı halde işi gören kişiler verdikleri zararı tazmin etmekle yükümlüdür[123].

Kanaatimce bu tartışmanın önemi, iş görenin elde etmeyi ihmal ettiği kazançların iş sahibi tarafından talep edilip edilemeyeceği noktasında ortaya çıkmaktadır. Zira iş sahibi, manevi zarara veya fiili zarara uğraması halinde, özen yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmese dahi bu zararların tazminini haksız fiil hükümleri uyarınca - menfaat devri talebine ek olarak - talep edebilecektir.

Birinci görüşün benimsenmesi halinde, iş görenin elde etmeyi ihmal ettiği kazanç, menfaat devri talebinde bulunan iş sahibi tarafından talep edilemeyecektir[124]. İş görenin elde etmeyi ihmal ettiği kazanç, aynı zamanda iş sahibi bakımından yoksun kalınan kâr teşkil ediyorsa, iş sahibi bu zararını haksız fiil hükümlerine göre talep edebilir; ancak bu durumda - talepler yarışacağı için - menfaat devrini isteyemeyecektir[125].

İkinci görüş benimsenirse, menfaat devrini talep eden iş sahibinin, iş görenin elde etmeyi ihmal ettiği kazancı özen yükümlülüğünün ihlali temelinde talep edebileceği sonucuna varılacaktır[126].

Bu noktada, iş görenin elde etmeyi ihmal ettiği kazancın yoksun kalınan kâr kalemi olduğu ve menfaat devri talebiyle bir arada ileri sürülemeyeceği akla gelebilir. Fakat yoksun kalınan kâr bakımından, ihlal olmasaydı zarar görenin söz konusu kazancı elde edip edemeyeceğine bakılır. Elde edilmesi ihmal edilen kazançta ise "*iş gören özenli davransaydı bu kazancı elde edebilir miydi*" sorusuna yanıt aranır. Söz gelimi, zarar görenin söz konusu kazancı elde etmeyi tasarlamadığı veya isteseydi dahi elde edemeyeceği durumlarda, yoksun kalınan kârdan söz edilemeyecektir[127]. Fakat iş görenin normalde elde edebileceği kazancı gereken özeni göstermeyerek elde etmemiş olması yine de mümkündür. Dolayısıyla, iş görenin elde etmeyi ihmal

---

123 ARKAN AKBIYIK, s. 45; BAŞ SÜZEL, s. 74 - 75.

124 KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 66. Benzer yönde bkz. ARKAN AKBIYIK, s. 45.

125 *ARKAN AKBIYIK*, her iki görüşe de katılmadığını belirtmekle birlikte, aynı sonuca varmaktadır. ARKAN AKBIYIK, s. 45 - 46.

126 BAŞ SÜZEL, s. 76.

127 DURAL Mustafa / ÖĞÜZ Tufan, **Türk Özel Hukuku Cilt II: Kişiler Hukuku Gerçek ve Tüzel Kişiler**, 22. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s. 160. Yoksun kalınan kârdan söz edebilmek için, elde edilmesi çok muhtemel bir gelir bulunması ve bu gelirin zarara yol açan olay veya fiil neticesinde elde edilememiş olması gerekir. EREN (Borçlar Genel), s. 606 - 607; ANTALYA, Cilt V/1, 2, s. 147 vd.

ettiği kazanç, yoksun kalınan kâr talebinden farklıdır ve menfaat devri ile birlikte talep edilebilir[128]. Kanaatimce, vardığı sonuç bakımından, ikinci görüş daha isabetlidir.

İş gören, işi görmemiş olsaydı dahi beklenmedik hal nedeniyle zararın yine de meydana geleceğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir[129].

B. İş Sahibinin Borçları

TBK m. 530 uyarınca, iş sahibi, zenginleştiği ölçüde, iş görenin masraflarını ödemek ve onu giriştiği borçlardan kurtarmakla yükümlüdür. Hükmün lafzından hareketle, iş sahibinin masrafları ödeme ve iş göreni borçtan kurtarma şeklinde başlıca iki yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülükler, iş sahibinin menfaat devrini talep etmesi halinde doğar; iş sahibinin menfaat devri talebinde bulunmaması halinde iş sahibinin böyle bir yükümlülüğü bulunmayacaktır[130].

Bazı yazarlar, TBK m. 530'da açıkça düzenlenen bu iki yükümlülüğün dışında, iş görenin, iş sahibine ait bir eşyaya bütünleyici parça olarak yapmış olduğu eklemeleri söküp alma hakkı[131], alıkoyma hakkı[132] ve hapis hakkı[133] bulunduğu görüşündedir.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iş gören, iş sahibinden ücret veya uğramış olduğu zararlar için tazminat talep edemez[134].

a. İş Görenin Yaptığı Masrafları Ödeme

TBK m. 530 uyarınca iş sahibi, zenginleştiği ölçüde iş görenin katlandığı masrafları ödemekle yükümlüdür. İş sahibinin bu yükümlülüğü, iş görenin

---

128 *Baş Süzel,* elde edilmesi ihmal edilen bir kazanç söz konusu olduğunda, ortada gerçek olmayan vekaletsiz iş görme temelinde talep edilebilecek bir yoksun kalınan kâr bulunduğu, söz konusu zararın temelinin haksız fiil değil, gerçek olmayan vekaletsiz iş görme olduğunu ve menfaat devri yaptırımına ek olarak talep edilebileceğini belirtmiştir. BAŞ SÜZEL, s. 76.

129 EREN, s. 927; ARKAN AKBIYIK, s. 46.

130 GÜMÜŞ, s. 248; ARKAN AKBIYIK, s. 53.

131 BAŞ SÜZEL, s. 119 vd.; ÖZKAYA, s. 1105 vd.

132 Tartışma ve görüşler için bkz. BAŞ SÜZEL, s. 126 vd.

133 Tartışma ve görüşler için bkz. BAŞ SÜZEL, s. 128 vd. (yazar, iş görenin hapis hakkı bulunmaması gerektiği görüşündedir. Aynı yönde, GÜMÜŞ, s. 250; UYGUR, s. 2383; YAVUZ / ACAR / ÖZEN, s. 1369).

134 Tazminat yönünden EREN, s. 928; GÜMÜŞ, s. 250; BAŞ SÜZEL, s. 118 - 119; AKSOY, s. 108. Ücret yönünden GÜMÜŞ, s. 249; AKSOY, s. 108. Ücret yönünden aksi görüşte bkz. BAŞ SÜZEL s. 116; ÖZKAYA, s. 1105. İş görenin, uğramış olduğu zararın devredeceği menfaatten mahsup edilmesini talep edebileceği görüşü için bkz. YAVUZ / ACAR / ÖZEN, s. 1369; TANDOĞAN, s. 683; UYGUR, s. 2383; YÜKSEL, s. 69 - 70.

iş görmesi sonucunda elde etmiş olduğu brüt kazançtan, katlandığı masrafların düşülmesi suretiyle yerine getirilir[135]. İş sahibinin masraf ödeme yükümlülüğünün üst sınırı, zenginleştiği miktardır[136].

b. İş Göreni Borçtan Kurtarma

TBK m. 530'un lafzı, iş sahibinin masrafları ödeme yükümlülüğüne ek olarak, iş göreni borçtan kurtarma yükümlülüğü bulunduğunu düzenlemektedir. Doktrindeki bir görüşe göre, bu ayrımın nedeni, yükümlülüğün yerine getirilme yönteminin farklı olmasıdır[137]. Masraf ödeme yükümlülüğü, iş görenin katlanmış olduğu masrafların brüt kazançtan düşülmesiyle yerine getirilirken, borçtan kurtarma yükümlülüğünün yerine getirilebilmesi için iş sahibinin doğrudan doğruya iş görenin borçlandığı üçüncü kişi konumundaki alacaklıya ödeme yapması gerekir[138]. Katıldığım diğer görüşe göre ise, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iş sahibini bu tür bir yükümlülüğün altına sokmak isabetli değildir[139]. İş gören, iş görürken üçüncü kişilere karşı borçlanmışsa, bu borçların masraf kalemi olarak brüt kazançtan düşülmesi mümkündür[140]. Dolayısıyla kanunda düzenlenen borçtan kurtarma yükümlülüğünün, masraf ödeme yükümlülüğünün kapsamında yer aldığı kabul edilmelidir[141].

4. Zamanaşımı

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye dayalı talepler bakımından uygulanacak zamanaşımı süresi doktrinde tartışmalıdır. Ağırlıklı olarak, iş görenin talepleri ile iş sahibinin taleplerinin tabi olduğu zamanaşımı sürelerinin farklı olduğu kabul edilmektedir.

Genel kabule göre, iş sahibinin talepleri, haksız fiillere ilişkin zamanaşımını düzenleyen TBK m. 72'nin kıyasen uygulanması sonucunda iki ve on yıllık zamanaşımı sürelerine tabi olmalıdır[142]. İki yıllık süre, iş sahibinin, iş

---

135 EREN, s. 927; GÜMÜŞ, s. 249; ARKAN AKBIYIK, s. 53 - 54; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 71.

136 ARKAN AKBIYIK, s. 53; TANDOĞAN, s. 683; YÜKSEL, s. 68; UYGUR, s. 2383.

137 ARKAN AKBIYIK, s. 55 - 56.

138 Söz konusu görüş için bkz. ARKAN AKBIYIK, s. 55 - 56 (yazar aksi görüştedir).

139 ARKAN AKBIYIK, s. 56; BAŞ SÜZEL, s. 117.

140 ARKAN AKBIYIK, s. 56; BAŞ SÜZEL, s. 117.

141 GÜMÜŞ, s. 249; ARKAN AKBIYIK, s. 56.

142 EREN, s. 923 - 924; TANDOĞAN, s. 683; ARKAN AKBIYIK, s. 59; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 79 - 80; ÖZKAYA, s. 1082. *Yavuz / Acar / Özen*, gerçek olmayan vekaletsiz iş gör-

göreni ve iş görenin elde ettiği menfaati öğrendiği tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır[143]. On yıllık süre ise işin görülmesinden itibaren başlar[144]. İş görme eylemi aynı zamanda sözleşmeye aykırılık teşkil ediyorsa TBK m. 146'da düzenlenen on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir[145].

Baş Süzel ise haklı olarak gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye haksız fiil zamanaşımı süreleri yerine TBK m. 146'da düzenlenen on yıllık genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir[146]. Zira TBK m. 146 hükmü, kanunda aksine bir hüküm bulunmayan her alacak için geçerli olacak biçimde düzenlenmiştir ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye dayalı talepler bakımından kanunda özel bir zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. 04.06.1958 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'nda da BK m. 414'e (TBK m. 530) dayanan alacakların BK m. 125'te (TBK m. 146) düzenlenen on yıllık zamanaşımına tabi olduğuna hükmedilmiştir[147].

Doktrinde, iş görenin taleplerine, sebepsiz zenginleşmeye ilişkin zamanaşımını düzenleyen TBK m. 82'ye kıyasen iki ve on yıllık zamanaşımı sürelerinin uygulanacağı kabul edilmektedir[148]. İki yıllık süre, iş sahibinin menfaatin devrini talep ettiği tarihten itibaren işlemeye başlar[149]. *Baş Süzel*'e göre ise iş görenin talepleri bakımından da TBK m. 146 uyarınca on yıllık genel zamanaşımı süresi uygulanmalıdır[150].

---

meden doğan alacaklara uygulanacak zamanaşımının, TBK m. 72'ye ya da sebepsiz zenginleşmeye ilişkin zamanaşımını düzenleyen TBK m. 82'ye kıyasen iki yıl olduğu görüşündedir. YAVUZ / ACAR / ÖZEN, s. 1369.

143 ARKAN AKBIYIK, s. 59. *Eren*, iki yıllık sürenin, iş görenin müdahalesinin ve kazancın öğrenildiği tarihten itibaren başlayacağı görüşündedir. Fakat TBK m. 72 uyarınca, iki yıllık sürenin başlangıcı olarak zararın ve tazminat yükümlüsünün öğrenildiği tarih dikkate alınmalıdır. TBK m. 72 kıyasen uygulanacak olursa, kanaatimce iki yıllık zamanaşımının başlangıç tarihi olarak iş görenin müdahalesi değil, iş görenin kim olduğunun öğrenildiği tarih - elde edilen menfaatin yanı sıra - dikkate alınmalıdır. EREN, s. 924.

144 ARKAN AKBIYIK, s. 59.

145 EREN, s. 924.

146 BAŞ SÜZEL, s. 132 - 134.

147 Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, E. 15, K. 6, T. 04.06.1958, Resmi Gazete tarihi: 01.10.1958, www.resmigazete.gov.tr (erişim tarihi: 16.05.2022). Aynı yönde, Yargıtay 3. H.D., E. 2005/13142, K. 2005/14640, T. 29.12.2005, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 19.05.2022).

148 GÜMÜŞ, s. 250; ARKAN AKBIYIK, s. 60; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 80 - 81; ÖZKAYA, s. 1082.

149 ARKAN AKBIYIK, s. 60.

150 BAŞ SÜZEL, s. 134 vd.

II. FİKİR VE SANAT ESERLERİ HUKUKUNDA GERÇEK OLMAYAN VEKALETSİZ İŞ GÖRME

Fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye dayalı taleplerin incelenebilmesi için öncelikle FSEK'in parasal taleplere ilişkin sisteminin ortaya konulması ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye dayalı menfaat devri talebinin bu sistem içerisindeki yerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Sonrasında gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin unsurları ve sonuçlarına bakılmalı; son olarak menfaat devri talebinin diğer parasal taleplerle ilişkisi irdelenmelidir.

1. FSEK'teki Parasal Taleplere Genel Bakış: Tazminat, Menfaat Devri ve Üç Kat Bedel Talebi

Fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahiplerinin, eserleri icra eden icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcılarının, filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının ve radyo-televizyon kuruluşlarının hakları FSEK kapsamında korunmaktadır. Eser sahipleri, manevi (FSEK m. 14 - 17) ve mali (FSEK m. 20 - 25) haklara sahiptir. İcracı sanatçılar, fonogram yapımcıları, film yapımcıları ve radyo-televizyon kuruluşlarına bağlantılı hak sahipleri denilmektedir. İcracı sanatçılar dışındaki bağlantılı hak sahiplerinin yalnızca mali hakları vardır; icracı sanatçıların ise hem mali hem manevi hakları vardır[151].

Mali veya manevi hakları ihlal edilen eser sahipleri ve bağlantılı hak sahiplerinin açabileceği hukuk davaları FSEK m. 66 vd. hükümlerinde; tecavüzün ref'i, tecavüzün men'i ve tazminat davası olarak sayılmıştır[152]. Tecavüzün men'i davası, muhtemel tecavüzün önlenmesine ilişkindir ve herhangi bir parasal talep içermemektedir.

Tecavüzün ref'i davası, tecavüzün sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılmasını hedefler[153]. Tecavüzün ref'ine karar verilebilmesi için davalının kusuru ve davacının zarara uğramış olması şart değildir[154].

---

[151] SULUK Cahit / KARASU Rauf / NAL Temel, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 122 - 127.

[152] Anılan davalar dışında hak sahiplerinin, eser sahipliğinin tespiti, tecavüzün tespiti gibi davaları açması da mümkündür.

[153] YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 1969.

[154] YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 1976; KILIÇOĞLU (Fikri Haklar), s. 417; VARLI Pelin, **Fikri Haklara Saldırı ve Üç Kat Tazminat Sorunu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 177 vd. Davalının kusurlu olmasının şart olmadığı FSEK m. 66/3'te de açıkça zikredilmiştir.

FSEK m. 66, tecavüzün ref'ine ilişkin genel hüküm niteliği taşımaktadır. FSEK m. 67'de manevi haklara tecavüz halinde tecavüzün ref'i bakımından özellik taşıyan bazı hususlar düzenlenmiştir. FSEK m. 68, mali haklara tecavüz edilmesi halinde ileri sürülebilecek ref taleplerine ilişkin özel hüküm niteliği taşımaktadır ve mali hakları ihlal edilen kişilere üç kat bedel talep etme imkanı vermektedir. Buna göre, mali hakları ihlal edilen hak sahibi, sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya tespit edilecek rayiç bedelin üç katını talep edebilecektir[155]. Davalının üç kat bedeli ödemesiyle birlikte, taraflar arasında farazi bir sözleşme ilişkisi kurulmakta[156] ve davalının fiiline ilişkin hukuka aykırılık geçmişe etkili olarak ortadan kalkmaktadır[157].

FSEK m. 68 uyarınca üç kat bedel talep edilebilmesi için davalının kusurlu olması veya davacının zarara uğramış olması şart değildir[158]. Bu yö-

---

[155] *Tekinalp*, esas olarak, taraflar arasında sözleşme bulunsaydı ödenecek ücretin üç katının ödenmesine hükmedilmesi gerektiği görüşündedir. Bu durum, hak sahibinin daha önce benzer sözleşmeler yapmış olması halinde mümkündür. Hak sahibi daha önce bu tür bir sözleşme yapmamışsa, o halde rayiç bedelin üç katı hesaplanmalıdır. TEKİNALP, s. 318 - 319, N. 51. Yargıtay'ın da benzer yönde bir kararı bulunmaktadır. "*davaya konu kitabın, lisans yetkisinin genişletilmesi suretiyle, davalılarca izinsiz olarak dağıtımının yapılması nedeniyle maddi tazminat bedelinin öncelikle, varsa emsal sözleşmelerde tespit edilen bedel üzerinden, emsal olabilecek sözleşme yoksa fiktif olarak tespit edilecek piyasa rayici üzerinden belirlenmesi ve bu yöntemle belirlenecek miktarın talep doğrultusunda 3 katına hükmedilmesi gerekmektedir.*" Yargıtay 11. H.D., E. 2018/5073, K. 2019/6260, 07.10.2019, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 19.06.2022). Buna karşın *Alıca*, varsayımsal sözleşme bedeli ile rayiç bedel yöntemleri arasında bir öncelik sonralık ilişkisi bulunmadığı ve bunların birbirlerine alternatif olmadığı görüşündedir. Bu görüşe göre rayiç bedel yöntemi, umuma açık mahallerde kullanım ve yayın bedelinin söz konusu olabileceği temsil ve umuma iletim haklarının ihlaline özgüdür; varsayımsal sözleşme bedeli ise FSEK m. 41 ve 43 hükümlerine göre belirlenmiş rayiç bedel bulunmadığı haller ile bu maddeler dışında gerçekleşen kullanımlar yönünden uygulanabilecektir. ALICA, YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2070.

[156] TEKİNALP, s. 319, N. 52; EREL Şafak N., Türk Fikir ve Sanat Hukuku, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 340; BOZBEL Savaş, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, XII Levha, İstanbul, 2012, Lexpera veri tabanı, s. 557; ERDİL Engin, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kısa Şerhi**, XII Levha, İstanbul, 2021, s. 303; Yargıtay 11. H.D. E. 2016/11693, K. 2018/4232, T. 04.06.2018, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 25.05.2022); Yargıtay 11. H.D., E. 2016/8453, K. 2018/1740, T. 07.03.2018, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 25.05.2022); Yargıtay 11. H.D., E. 2003/11539, K. 2003/10196, T. 31.10.2003, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 25.05.2022). Aksi görüşte, SARIKAYA Murat, "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Tazminat Talepleri Üzerine İnceleme", **Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, 2019, ss. 59 - 90, s. 72.

[157] YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2081; VARLI, s. 202. Aksi görüşte, YASAMAN Hamdi, "Fikri Haklarda Tazminat ile İlgili Bazı Sorunlar", **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, Cilt 1, İstanbul, 2002, ss. 805 - 819 ("Fikri Haklarda Tazminat"), s. 811.

[158] YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2085; VARLI, s. 209; ERDİL, s. 300, s. 302; SARIKAYA, s. 69. Kusur yönünden, TEKİNALP, s. 319, N. 55; SULUK / KARASU / NAL,

nüyle, üç kat bedel talebi tazminat niteliği taşımamaktadır[159]. Üç kat bedele hükmedilebilmesi için davalının herhangi bir menfaat elde edip etmediğine de bakılmadığından, üç kat bedel talebi menfaat devrine ilişkin de değildir. Doktrinde, üç kat bedel talebinin medeni hukuk cezası niteliği taşıdığı kabul edilmektedir[160]. Yargıtay HGK da güncel bir kararında üç kat bedel talebini "*mütecavizi caydırmaya yönelik kanuni bir ceza*" olarak nitelendirmiştir[161].

FSEK m. 70'in birinci ve ikinci fıkraları, mali ve manevi hakların ihlali halinde ileri sürülebilecek tazminat taleplerine ilişkindir. Mali veya manevi haklardan herhangi birinin ihlal edilmesi halinde hem maddi tazminat hem de manevi tazminat talep edilmesi mümkündür[162]. FSEK m. 70/1 ve m. 70/2 kapsamında tazminat talep edilebilmesi için fiil, hukuka aykırılık, zarar, kusur ve uygun illiyet bağı bulunmalıdır[163]. Maddi zarar, fiili zarar ve yoksun kalınan kâr şeklinde ortaya çıkabilir[164].

FSEK m. 70/3 hükmü, hakları ihlal edilen kişilerin, temin edilen kârın kendisine verilmesini talep edebileceğini düzenlemektedir. Söz konusu hü-

---

s. 139; "*FSEK.nun 68/f.1 maddesi hükmüne dayanarak tazminat talep ettiğine ve bu madde hükmünde mali haklara tecavüzde bulunanların tazminatla sorumlu tutulabilmeleri için kusur şart edilmemiş olduğundan ...*" Yargıtay 11. H.D., 2002/8451, K. 2003/791, T. 27.01.2003, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 23.05.2022). Zarar yönünden aksi görüşte, EREL, s. 340.

159 TEKİNALP, s. 319, N. 53; VARLI, s. 209; BOZBEL, s. 555. Buna karşın Yargıtay, birçok kararında üç kat bedel talebini "*telif tazminatı*" olarak adlandırmaktadır. Örn. Yargıtay HGK, E. 2017/62, K. 2019/145, T. 14.02.2019, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 21.05.2022); Yargıtay 11. H.D., E. 2015/9439, K. 2015/12193, T. 18.11.2015, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 21.05.2022); Yargıtay 11. H.D., E. 2005/166, K. 2006/330, T. 20.01.2006, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 21.05.2022).

160 TEKİNALP, s. 319, N. 53; YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2085; BOZBEL, s. 555; SARIKAYA, s. 71; NOMER Halûk N., **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 18. Bası, Beta, İstanbul, 2021, s. 273.

161 Yargıtay HGK, E. 2019/474, K. 2020/26, T. 16.1.2020, Lexpera veri tabanı (erişim tarihi: 23.05.2022).

162 TEKİNALP, s. 327, N. 84, s. 333, N. 98; SULUK / KARASU / NAL, s. 141; GÜNEŞ İlhami, **Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 162.

163 YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2192 - 2199, s. 2213; EREL, s. 345 - 348. Buna karşın, manevi hakların ihlali halinde manevi tazminat talebinin mütecavizin kusurlu olmasına bağlı olmadığı görüşü için bkz. TEKİNALP, s. 328 - 329, N. 89; Yargıtay HGK, E. 2003/260, K. 2003/271, T. 02.04.2003, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 23.05.2022). Anılan görüşün eleştirisi ve kusurun aranması gerektiği hakkında bkz. İNCEOĞLU M. Murat / TOSUN Yalçın, "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Manevi Tazminat Talepleri ve Bunların Türk Borçlar Kanunu ile İlişkisi", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, 28(3), 2012, ss. 75 - 116., s. 91 vd.

164 ÖZTAN, s. 677; TEKİNALP, s. 333 - 334, N. 98; AYİTER Nûşin, **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, S Yayınları, Ankara, 1981, s. 262.

küm, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin özel bir görünümüdür[165]. Hüküm, ilerleyen kısımlarda daha detaylı olarak incelenecektir.

2. FSEK Kapsamında Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görmenin Unsurları ve Sonuçları

FSEK m. 70/3 hükmü uyarınca "*tecavüze uğrayan kimse tazminattan başka temin edilen karın kendisine verilmesini de istiyebilir. Bu halde 68'inci madde uyarınca talep edilen bedel indirilir.*"

Öncelikle, FSEK kapsamındaki gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin şartları, genel hüküm niteliğindeki TBK m. 530 ile karşılaştırmalı olarak incelenmelidir. TBK kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin unsurları arasında sayılan "*iş görme*", "*başkasına ait bir işin, iş görenin menfaatine görülmüş olması*" ve "*iş görenin vekaletsiz olması*" hususlarının, FSEK'teki düzenlemeler bakımından da geçerli olduğu söylenebilecektir.

İhlalde bulunan kişinin hak sahibinin mali veya manevi haklarını ihlal eder nitelikteki davranışı[166], iş görme teşkil eder. İhlalde bulunan kişi, hak sahibinin hukuki alanına müdahale etmekte ve söz konusu müdahaleyi kendisinin veya üçüncü bir kişinin menfaatine gerçekleştirmektedir. İhlal teşkil eden davranış, hak sahibi tarafından verilen yetkinin dışına çıkılması şeklinde veya hak sahibi tarafından herhangi bir yetki verilmediği hallerde ortaya çıkabilir. Her iki ihtimalde de ihlalde bulunan kişinin - ihlal oluşturan eylem bakımından - vekaletsiz (yetkisiz) olduğu kabul edilmelidir.

FSEK m. 70/3 kapsamında menfaat devri talep edilebilmesi için ihlalde bulunan kişinin kötüniyetli - dolayısıyla kusurlu[167] - olmasının aranıp aranmayacağı konusu tartışmalıdır. Bir görüşe göre, ihlalde bulunan kişinin kötüniyetli - diğer bir deyişle kusurlu - olması gerekir[168]. Doktrinde ağırlıklı

---

[165] TEKİNALP, s. 334, N. 99; EREL, s. 349; ARKAN AKBIYIK, s. 84; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 125; SARIKAYA, s. 79.

[166] FSEK m. 70/3'ün hem mali hem de manevi hakların ihlali halinde uygulama alanı bulacağı yönünde bkz. TEKİNALP, s. 334, N. 99; EREL, s. 349; SARIKAYA, s. 79.

[167] Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede kötüniyet kavramının kusur ile benzerlik gösterdiği hakkındaki açıklamalar için bkz. Bölüm I. 2. D.

[168] BAŞ SÜZEL, s. 294 - 295; ARKAN AKBIYIK, s. 85; ARSLANLI Halil, **Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri**, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 221 YILDIZ Kübra, "SMK Hükümleriyle Karşılaştırmalı Olarak FSEK Kapsamında Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görme", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 1, 2020, ss. 154 - 174, s. 155, 1 numaralı dipnot.

olarak benimsenen ikinci bir görüşe göre, menfaat devri talebinde bulunulması için mali veya manevi hakları ihlal eden kişinin kötüniyetli - kusurlu - olması şart değildir[169]. İkinci görüşü savunan bazı yazarlar, başkasının mali ve manevi haklarını ihlal eden kişinin tecavüz nedeniyle elde etiği kârın kötüniyetli olmadığı gerekçesiyle yanına bırakılmaması ve hiç değilse ispat yükünün yer değiştirerek ihlalde bulunan kişinin kötüniyetli olduğunun varsayılması gerektiği gerekçesinden hareket etmektedir[170]. Keza iyiniyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş göreni korumak niyetinde olan bir kanun koyucunun, kusur şartı aranmaksızın üç kat bedel talebine imkan veren FSEK m. 68 hükmünü de mevcut şekliyle düzenlemeyeceği ifade edilmektedir[171].

FSEK m. 70/3 bakımından, TBK m. 530 kapsamında yapılan açıklamalara paralel olarak, işin görülmesi ile elde edilen menfaat arasında illiyet bağı bulunması gerektiği kabul edilmektedir[172]. Ayrıca, FSEK kapsamında menfaat devri talep edilebilmesi için hak sahibinin zarara uğramış olması veya yoksullaşması aranmamaktadır[173]. Zarar şartına bağlı olmadığından, menfaat devri talebi tazminat niteliği taşımamaktadır[174]. Benzer şekilde, zararın hesaplanma yöntemi olarak da kabul edilemez[175].

TBK m. 530 kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin sonuçları hakkındaki açıklamalar, FSEK kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görme bakımından da geçerlidir[176]. FSEK m. 70/3'ün en önemli sonucu, hak sahibinin ihlalde bulunan kişiden, elde ettiği menfaatin kendisine devrini

---

169 TEKİNALP, s. 335, N. 99; EREL, s. 349; AYİTER, s. 263; YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2216; ÖZTAN, s. 677 - 680; KILIÇOĞLU (Fikri Haklar), s. 425; VARLI, s. 55; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 132; ERDİL, s. 324; YASAMAN, s. 816 (Fikri Haklarda Tazminat); BOZBEL, s. 581 - 582; SARIKAYA, s. 80; KÜÇÜKALİ Canan, **Fikri Hakların İhlalinden Kaynaklanan Tazminat Davası**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 67; BAŞPINAR Veysel / KOCABEY Doğan, **İnternette Fikrî Hakların Korunması**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 271; DALYAN Şener, **Bilgisayar Programlarının Fikrî Hukukta Korunması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 248.

170 TEKİNALP, s. 335, N. 99; ÖZTAN, s. 680; BOZBEL, s. 582.

171 KÜÇÜKALİ, s. 68.

172 KÜÇÜKALİ, s. 65; BAŞ SÜZEL, s. 296; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 132.

173 KÜÇÜKALİ, s. 63; VARLI, s. 51; TEKİNALP, s. 334, N. 99; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 133.

174 TEKİNALP, s. 334, N. 99; ÖZTAN, s. 677 - 678.

175 TEKİNALP, s. 334, N. 99; ÖZTAN, s. 677 - 678; BAŞ SÜZEL, s. 294; BOZBEL, s. 581. Alman kanununda (*UrhG*) ise menfaat devri, tazminatın takdirinde göz önünde tutulması gereken bir unsur olarak düzenlenmiştir. Bu konuda bkz. KILIÇOĞLU (Fikri Haklar), s. 424; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 121 - 122.

176 Söz konusu açıklamalar için bkz. Bölüm I. 3.

talep edebilmesidir. Hak sahibinin talep edebileceği ve ihlalde bulunanın devretmekle yükümlü olduğu menfaat, net kazançtır[177]. Net kazancı ispat yükü hak sahibine aittir[178].

Mali veya manevi hakları ihlal eden kişinin (iş görenin) özen yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı ve elde etmeyi ihmal ettiği kazançların hak sahibi tarafından talep edip edemeyeceği tartışmalıdır. Bir görüşe göre, ihlalde bulunan kişinin elde etmeyi ihmal ettiği kazançtan sorumlu olması söz konusu olamaz[179]. Diğer görüşe göre, hak sahibi ihlalde bulunan kişinin elde etmeyi ihmal ettiği kazancı da talep edebilir[180].

FSEK m. 70/3'ün lafzı, "*temin edilen kârın*" talep edilmesinden söz ettiğinden, fiilen elde edilen menfaatin devredilmesi gerekir[181]. Öte yandan, ihlalde bulunan iş görenin özen borcunun bulunduğu kabul edilirse, elde etmeyi ihmal ettiği kazançlardan ötürü tazmin yükümlülüğünün bulunduğu sonucuna varılır[182]. *Arslanlı*, haklı olarak, borçlar hukukunda iş sahibinin hal ve vaziyete göre beklenebilen muhtemel kârın tazminini de talep etme hakkının bulunduğunu, FSEK'in de hak sahibini genel hükümlerin tanıdığı bir imkandan mahrum bırakmasının mümkün olmadığını belirtmiştir[183]. Bu tartışma, özellikle iş görenin kazancı kayıt dışı yöntemlerle elde ettiği, elde edilen gerçek kazancın ticari defter ve kayıtlardan tespit edilemediği durumlarda özellik taşır[184]. Özen yükümlülüğünün bulunduğunun kabul edilmesi, buna benzer olumsuz sonuçların önlenmesini de sağlayacaktır.

Son olarak, FSEK'te gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye ilişkin taleplere uygulanacak zamanaşımı süreleri hakkında özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle FSEK m. 70/3'e dayalı talepler, TBK m. 530 kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin tabi olduğu zamanaşımı sürelerine tabidir. Doktrindeki genel kabule göre, FSEK m. 70/3'e dayalı

---

177 BAŞ SÜZEL, s. 296 - 297; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 131; Yargıtay 11. H.D., E. 2014/127, K. 2014/7331, T. 14.04.2014, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 23.05.2022). Net kazancın hesaplanması hakkında bkz. Bölüm I. 3. A. a.

178 VARLI, s. 53. Ayrıca bkz. Bölüm I. 3. A. a. bb.

179 KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 132; VARLI, s. 53.

180 BAŞ SÜZEL, s. 296; BOZBEL, s. 582.

181 BAŞ SÜZEL, s. 296.

182 Tartışmalar için bkz. Bölüm I. 3. A. c.

183 ARSLANLI, s. 220 - 221. Aynı yönde, ÖZTAN, s. 677.

184 *Küçükali*, bu gibi durumlara karşı kanunda değişiklik yapılmasını ve elde edilmesi muhtemel kazancın talep edilebileceğinin açıkça düzenlenmesini önermektedir. KÜÇÜKALİ, s. 71.

taleplere TBK m. 72'de düzenlenen iki ve on yıllık zamanaşımı süreleri uygulanmalıdır[185]. Ancak yukarıda açıklandığı üzere Yargıtay'ın yerleşik uygulaması, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin TBK m. 146 kapsamında on yıllık zamanaşımına tabi olduğu yönündedir[186].

3. Menfaat Devri Talebinin Tazminat ve Üç Kat Bedel Talepleriyle İlişkisi

FSEK m. 70/3'ün lafzında, "*tecavüze uğrıyan kimse tazminattan başka temin edilen karın kendisine verilmesini de*" isteyebileceği ve bu durumda 68. madde uyarınca talep edilen bedelin indirileceği düzenlenmiştir. O halde, FSEK kapsamındaki menfaat devri talebinin m. 70/1 ve m. 70/2'de düzenlenen tazminat talepleriyle yarışma ve yığılma ilişkisinin ve 68. madde uyarınca talep edilen bedelin devredilecek menfaatten indirilmesi hususunun özel olarak incelenmesi gerekmektedir.

Hükmün lafzındaki "*tazminattan başka*" ifadesinin, "*tazminat yerine*" mi yoksa "*tazminata ek olarak*" anlamı mı taşıdığı hükümden net olarak anlaşılamamaktadır. Doktrindeki görüşler incelendiğinde, FSEK kapsamındaki menfaat devri talebinin tazminat talepleriyle ilişkisinin, TBK m. 530 kapsamında yapılan açıklamalara paralel nitelikte olduğu söylenebilecektir[187].

Manevi tazminat talebiyle menfaat devri talebi yığılacağından, bir arada ileri sürülmeleri mümkündür[188]. Benzer şekilde, ihlal sonucunda ortaya çıkan fiili zararın tazmini talebiyle menfaat devri talebi bir arada ileri sürülebilir[189].

---

185 TEKİNALP, s. 335, N.99; ÖZTAN, s. 679 - 680; KÜÇÜKALİ, s. 72 - 73; BOZBEL, s. 583.

186 Bölüm I. 4. Buna karşın, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2006 tarihli bir kararında, FSEK m. 70/3'e dayanan talepler hakkında haksız fiile ilişkin zamanaşımının uygulanacağına hükmetmiştir. Yargıtay 11. H.D., E. 2005/163, K. 2006/83, T. 16.01.2006, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 23.05.2022).

187 Söz konusu açıklamalar için bkz. Bölüm I. 3. A. a. dd.

188 TEKİNALP, s. 334, N. 99; ÖZTAN, s. 678; ARKAN AKBIYIK, s. 85 - 86; KÜÇÜKALİ, s. 69; YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2216; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 139; DALYAN, s. 248; BOZBEL, s. 583.

189 ARKAN AKBIYIK, s. 86; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 139; KÜÇÜKALİ, s. 69. *Tekinalp* ve *Öztan*, zararın hem fiili zarar hem de yoksun kalınan kâr şeklinde ortaya çıkması halinde, her ikisinin de tazminini talep eden hak sahibinin artık menfaat devri talep edemeyeceği görüşündedir. TEKİNALP, s. 334; N. 99; ÖZTAN, s. 678. Kanaatimce bu durum, tazminat talebinin içerisinde yoksun kalınan kâr kalemlerinin de bulunmasından kaynaklanmaktadır. Fiili zararın tazmini talebinin menfaat devri talebine ek olarak ileri sürülmesinde herhangi bir sakınca bulunmamalıdır.

Ancak mali ve manevi hakların ihlal edilmesi halinde zararın pek çok kez yoksun kalınan kâr şeklinde ortaya çıkacağını belirtmek gerekir[190]. Yoksun kalınan kâr talebiyle menfaat devri talebi yarışacağından, hak sahibi bunlardan yalnızca birini ileri sürebilecektir[191].

FSEK m. 70/3 uyarınca ileri sürülecek menfaat devri talebi, FSEK m. 68'de düzenlenen üç kat bedel talebiyle de birleşebilir[192]. Hak sahibinin FSEK m. 68 uyarınca üç kat bedel ve FSEK m. 70/3 uyarınca menfaat devrini bir arada talep etmesi halinde, m. 68 uyarınca talep edilen bedel devredilecek menfaatten indirilir (FSEK m. 70/3 c. 2).

FSEK m. 70/3'ün son cümlesinde indirileceği belirtilen "*68'inci madde uyarınca talep edilen bedel*"in m. 68'de düzenlenen bedellerden hangisi olduğu doktrinde tartışmalıdır. Doktrindeki bir görüş, bunun 2. fıkrada düzenlenen, izinsiz çoğaltılmış kopyaların ve çoğaltmaya yarayan araçların hak sahibine devredilmesini sağlamak amacıyla ihlal edilene ödenen, üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel olduğu yönündedir[193]. İkinci görüşe göre, indirilecek bedel, üç kat olarak ödenmesine hükmedilen bedeldir[194]. Üçüncü bir görüşe göre ise indirilecek bedel, davacının tercihine göre nüsha ve araçların devri bedeli veya üç kat bedeldir[195]. Yargıtay'ın uygulaması ikinci görüşle aynı doğrultudadır[196]. Hatta Yargıtay'ın bazı kararlarında, FSEK m. 68 uyarınca belirlenen bedel ile ihlalde bulunan kişinin elde ettiği menfaatten hangisi yüksekse o miktarın ödenmesine hükmedilmiştir[197].

---

190 AYİTER, s. 262.

191 TEKİNALP, s. 334; N. 99; ÖZTAN, s. 678; ARKAN AKBIYIK, s. 86; KÜÇÜKALİ, s. 69; DALYAN, s. 248. Buna karşın, *Kılıçoğlu Yılmaz*, m. 70/3 hükmünün yalnızca fiili zararın tazmin edileceği yönünde bir sınırlama içermediğini, fiili zarar ve yoksun kalınan kâr ayrımı yapılmaksızın hak sahibinin hem bu zararlarının tazminini hem de menfaatin devrini talep edebileceği görüşündedir. KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 141.

192 YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2217.

193 TEKİNALP, s. 335, N. 99; ÖZTAN, s. 679; YILDIZ, s. 163.

194 YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2216 - 2217; KÜÇÜKALİ, s. 70; KILIÇOĞLU (Fikri Haklar), s. 425; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 136 - 137; BAŞ SÜZEL, s. 297, 1292 numaralı dipnot; SARIKAYA, s. 81, 94 numaralı dipnot.

195 EREL, s. 349; ERDİL, s. 324; BOZBEL, s. 581; DALYAN, s. 249.

196 Yargıtay 11. H.D., E. 2003/4292, K. 2003/11261, T. 01.12.2003 (YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2230'dan naklen).

197 VARLI, s. 56; KÜÇÜKALİ, s. 70; BAŞPINAR / KOCABEY, s. 271. "*Mahkemece, ... temin edilen kar ile telif tazminatının birlikte istenmesi durumunda ise, bunlardan yalnızca birinin tahsiline karar verilebileceği, temin edilen kar miktarının ise 185,00.-TL olarak belirlendiği, şu hale göre temin edilen kar miktarı, telif tazminatı miktarından fazla olduğundan, yalnızca*

Bu tartışmada, nüsha ve araçların devri için ödenen bedelin hak sahibi tarafından ihlal eden kişiye ödendiği; bir veya üç kat bedelin ise ihlalde bulunan kişi tarafından hak sahibine ödendiği unutulmamalıdır[198]. Dolayısıyla nüsha ve araçların devri için hak sahibi tarafından ödenen bedelin hak sahibine devredilecek menfaatten düşülmesi hükmün amacına uygun düşmeyecektir. Birinci görüşü savunan yazarların hareket noktası, devredilecek menfaatten üç kat bedelin indirilmesi halinde hak sahibinin kalan tutarla yetinerek zarara uğrayacak olması; nüsha ve araçların devir bedelinin indirilmesi halindeyse böyle bir tehlikenin bulunmamasıdır[199]. Fakat üç kat bedelin indirileceğinin kabul edilmesi halinde, hak sahibi üç kat bedeli FSEK m. 68 uyarınca zaten elde edeceğinden, devredilecek menfaat tutarı ile üç kat bedel arasındaki farkla yetinmek zorunda kalmayacaktır. Diğer bir ifadeyle, ihlalde bulunan kişi üç kat bedeli aşan bir kazanç elde ettiyse, hak sahibi hem üç kat bedeli hem de üç kat bedeli aşan kazancı talep edebilecektir. Bu nedenle de devredilecek menfaat tutarından üç kat bedelin indirilmesi halinde hak sahibinin zarara uğraması söz konusu değildir. Hak sahibinin hem FSEK m. 68 uyarınca üç kat bedeli hem de bundan bağımsız olarak ihlalde bulunan kişinin elde ettiği menfaatin tamamını talep etmesine imkan tanınırsa, ödemede tekerrür meydana gelecektir[200]. Kaldı ki FSEK m. 68 uyarınca üç kat bedelin ödenmesi halinde farazi bir sözleşme ilişkisi kurulmuş olacağından, ihlalde bulunan kişinin mali hakları kullanabilmek üzere ödediği üç kat bedelin, net kazanç hesaplanırken brüt kazançtan indirilecek bir masraf kalemi olarak kabul edilmesi kanaatimce mümkündür[201].

Sonuç olarak, mali veya manevi hakları ihlal eden kişi FSEK m. 68 uyarınca ödenecek bedelin üzerinde bir kazanç elde ettiyse, bunun FSEK m. 70/3 uyarınca hak sahibine devredilmesi sağlanabilecektir[202].

---

temin edilen karın hüküm altına alınmasının mümkün bulunduğu ... gerekçesiyle ... karar verilmiştir. Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün (ONANMASINA), 25.02.2010 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." Yargıtay 11. H.D., E. 2008/11423, K. 2010/2165, T. 25.02.2010, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 23.05.2022). Aynı yönde, Yargıtay 11. H.D., E. 1997/1850, K. 1997/2313, T. 31.03.1997, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 23.05.2022).

198 YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2216 - 2217; BAŞ SÜZEL, s. 297, 1292 numaralı dipnot.

199 TEKİNALP, s. 335, N. 99; ÖZTAN, s. 679.

200 KÜÇÜKALİ, s. 70.

201 Benzer yönde bkz. KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 136 - 137.

202 YAVUZ / ALICA / MERDİVAN, Cilt II, s. 2217.

III. SMK KAPSAMINDA GERÇEK OLMAYAN VEKALETSİZ İŞ GÖRME

1. Genel Olarak

Marka, coğrafi işaret, tasarım, patent ve faydalı modellere ilişkin haklar (sınai mülkiyet hakları) SMK kapsamında korunmaktadır. Sınai hakların ihlal edilmesi halinde sınai hak sahibi tarafından ileri sürülebilecek talepler SMK m. 149 - 151 hükümlerinde düzenlenmiştir. Bu talepler arasında tazminat da yer almaktadır. SMK m. 150/1 uyarınca, sınai mülkiyet hakkına tecavüz eden kişiler, hak sahibinin zararını tazmin etmekle yükümlüdür. Hak sahibi, tecavüz nedeniyle maddi ve manevi zarara uğrayabilir.

SMK m. 151/1, hak sahibinin uğradığı (maddi) zararların, fiili zarar ve yoksun kalınan kazancı kapsadığını belirtmektedir. SMK m. 151/2 ise yoksun kalınan kazancın hesaplanması için üç yöntem öngörmektedir[203]: (a) Hak sahibinin elde edebileceği muhtemel gelir, (b) tecavüz edenin elde ettiği net kazanç ve (c) tecavüz eden ile hak sahibi arasında lisans sözleşmesi yapılmış olması halinde ödenmesi gereken lisans bedeli. Hak sahibinin hükümde sayılan hesaplama yöntemlerinden birini seçmeye yönelik sahip olduğu hak, yenilik doğurucu bir haktır[204]. Hak sahibi, bunlardan yalnızca birini seçebilir[205]; hükümde sayılmayan bir hesaplama yönteminin uygulanmasını talep edemez[206].

SMK m. 151/2 (b) hükmünde düzenlenen menfaat devri hükmü, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin uygulama alanlarından birisidir[207]. Öte yandan, menfaat devri talebinin hükümde yoksun kalınan kâra - ve dolayısıyla maddi zarara - ilişkin hesaplama yöntemlerinden biri olarak sayılması dikkat çekicidir. Bu yönüyle, sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin elde ettiği ka-

---

[203] SMK m. 151/6 uyarınca, 151. madde hükümleri coğrafi işarete ve geleneksel ürün adına tecavüz edilmesi halinde uygulanmayacaktır.

[204] YASAMAN Hamdi, **Sınai Mülkiyet Kanunu Şerhi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, Hamdi Yasaman (edt.), Ankara, 2021, Cilt III, s. 3095; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 153.

[205] KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 152; UZUNALLI Sevilay, **Marka Hukuku**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 204; GÖNEN Coşku, **Marka Hakkının İhlalinde Yoksun Kalınan Kazancın Talebi**, XII Levha, İstanbul, 2011, s. 64.

[206] TEKİNALP, s. 501, N. 43; YASAMAN, Cilt III, s. 3094; GÖNEN, s. 64; AYDIN Fatih, "Sınai Mülkiyet Kanunu ve Yargıtay Uygulamasında Marka Hukukunda Tazminat", **TBB Dergisi**, 2017 (133), ss. 517 - 576, s. 545.

[207] ÇOLAK Uğur, **Türk Patent Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022 ("Patent Hukuku"), s. 1063; BAŞ SÜZEL, s. 302.

zanca yönelik istem, kanunda maddi zararın tazmini talebi olarak kabul edilmiştir[208]. Bunun doğal sonucu, söz konusu talebe, haksız fiilden doğan tazminat taleplerine ilişkin koşulların uygulanacak olmasıdır[209]. Tecavüz eden ile hak sahibi arasında bir sözleşme bulunması ve ihlalin sözleşmeye aykırı davranışla gerçekleştirilmesi halinde, sözleşmeye aykırılıktan doğan tazminat taleplerine ilişkin koşulların uygulanması da mümkündür.

2. Unsurları

SMK m. 151/2 (b) hükmü kapsamında menfaat devrinin talep edilebilmesi için ilk şart, sınai mülkiyet hakkının hukuka aykırı bir fiille ihlal edilmesidir[210]. Marka hakkına tecavüz teşkil eden fiiller SMK m. 29'da, tasarım hakkına tecavüz teşkil eden fiiller SMK m. 81'de, patent ve faydalı model hakkına tecavüz teşkil eden fiiller SMK m. 141'de sayılmıştır.

Tecavüz edenin elde ettiği net kazancın talep edilebilmesi için sınai mülkiyet hakkı sahibinin zarara uğramasının şart olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre, sınai hak sahibinin menfaat devri talep edebilmesi için herhangi bir zarara uğramış olmasına gerek yoktur[211]. Diğer görüşe göre ise tecavüz edenin elde ettiği net kazanç yalnızca tazminatın hesaplanmasına yönelik bir yöntemdir ve hak sahibi herhangi bir zarara uğramamışsa tazminat talep edilemez[212]. SMK m. 151'deki mevcut tazminat sistemi göz önünde bulundurulduğunda, kanaatimce tecavüz edenin elde ettiği net kazancın talep edilebilmesi için hak sahibinin zarara uğramış olması gereklidir. Yukarıda açıklandığı üzere, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye dayalı olarak menfaat devri talep edilmesi halinde iş sahibinin herhangi bir zarara uğramış olması şart değildir ve bu yönüyle menfaat devri yaptırımı tazminattan farklı bir nitelik taşımaktadır. Fakat ihlalde bulunan kişinin elde ettiği net kazanç, SMK'da tazminatın hesaplanması için bir hesaplama yöntemi olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle SMK m. 151/2 (b) hükmü uyarınca ihlalde bulunanın elde ettiği net kazancın talep edilebilmesi için hak sahibinin yoksun kalınan

---

208 KILIÇOĞLU (Fikri Haklar), s. 428.

209 YASAMAN, Cilt III, s. 3093; ÇOLAK Uğur, **Türk Marka Hukuku**, 4. Baskı, XII Levha, İstanbul, 2018, s. 771 - 772; YILDIZ, s. 165.

210 KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 154.

211 BAŞ SÜZEL, s. 302 vd.; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 156; AYDIN, s. 557.

212 YASAMAN, Cilt III, s. 3093; UZUNALLI, s. 199. Buna karşın, *Uzunallı* eserinin bir başka kısmında, zararın tecavüz edenin kazancına göre hesaplanması için hak sahibinin kazanç kaybına uğramış olmasının gerekmediğini, hak sahibinin somut bir zararı bulunmasa da tecavüz edenin kazancını talep edebileceğini belirtmiştir. UZUNALLI, s. 212.

kâr şeklinde bir zarara uğramış olması gerekir. Kanaatimce hak sahibinin zarara uğradığını ispat etmesi yeterlidir; ayrıca uğradığı zararın miktarını ispat etmesi aranmamalıdır[213]. Öte yandan, kanun koyucunun menfaat devri talebini tazminattan ayrı ve zarardan bağımsız bir talep olarak düzenlemesi olması gereken hukuk (*de lege ferenda*) bakımından daha isabetli olurdu.

SMK m. 151/2 (b) kapsamında net kazancın talep edilebilmesinin şartlarından birisi, tecavüz edenin kusurlu olmasıdır[214].

Son olarak, tecavüz edenin elde ettiği net kazancın talep edilebilmesi için tecavüz edenin elde ettiği kazanç ile sınai mülkiyet hakkının ihlali arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır[215].

3. Sonuçları

SMK m. 151/2 (b) hükmü, sınai mülkiyet hak sahibine, tecavüz edenin fiilen elde etmiş olduğu net kazancı talep etme imkanı vermektedir[216]. Hükmün gerekçesinde, (b) bendinde belirtilen "*tecavüz edenin elde ettiği net kazanç*" ifadesinin kâr anlamına geldiği açıklanmıştır[217].

KHK döneminde, yoksun kalınan kazancın hesaplanmasına yönelik hükmün (b) bendinde "*marka hakkına tecavüz edenin, markayı kullanmak yoluyla elde ettiği kazanca göre*" hesaplama yapılacağı düzenlenmekteydi[218]. SMK m. 151/2 (b) hükmünde ise "*markayı kullanmak yoluyla*" ibaresine yer verilmemiş; "*sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin elde ettiği net kazanç*" ifadesi kullanılmıştır. SMK'daki hükmün gerekçesinde bu durum şu şekilde açıklanmıştır:

---

213 *Uzunallı*, yaşam tecrübesine göre hak sahibinin tecavüz nedeniyle kazanç olanaklarından yoksun kaldığının kabul edilebileceği görüşündedir. UZUNALLI, s. 199.

214 YASAMAN, Cilt III, s. 3093; ÇOLAK, s. 774; TEKİNALP, s. 503, N. 50. Aksi görüşte, KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 156.

215 KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 155; BAŞ SÜZEL, s. 309 - 310; AYDIN, s. 559.

216 ÇOLAK, s. 790.

217 "*... markayı kullanmak yoluyla elde edilen kazanç, mütecavizin tecavüz fiiliyle ortaya çıkan brüt kazancını değil, maliyetlerin elde edilen gelirden düşürülmesiyle kalan net kazancını ifade etmektedir. Ancak mütecavizin tecavüz fiilinin dışında başka hiçbir ürünü satmamış olması halinde dahi genel masraflar bir bütün olarak elde edilen gelirden mahsup edilmeyecek, sadece hammadde ve satış maliyetleri gibi işin doğası gereği oluşan giderler tecavüz yoluyla elde edilen gelirden mahsup edilecektir.*" Yargıtay HGK, E. 2017/66, K. 2019/480, T. 18.04.2019, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 02.06.2022).

218 (Mülga) 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, m. 66. (Mülga) 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 140. maddesinde ve (mülga) 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 52. maddesinde de benzer hükümlere yer verilmiştir.

"*Önceki düzenlemede, tecavüz suretiyle yapılan satışlardan elde edilen kazanca, markanın katkısı oranında tazminata hükmedilmekte ve bu durum, oldukça düşük tazminatlara hükmedilmesine yol açmaktaydı. Türk Ticaret Kanununun haksız rekabete ilişkin hükümlerinin, tecavüz edilerek elde edilen net kazancın hak sahibine verilmesini sağlayacak şekilde düzenleme getirmesi nedeniyle uygulamada sınai mülkiyet hakkı sahipleri, sınai mülkiyet hakkı koruması yerine haksız rekabet korumasını tercih etmekteydi. "Hakkın kullanılması ile" ibaresine metinde yer verilmeyerek hüküm, Türk Ticaret Kanunu ile uyumlu şekilde düzenlenmiş, metinden "tecavüz suretiyle elde edilen gelire sadece sınai mülkiyet hakkının sağladığı katkı" anlamının çıkmaması gerektiği düşünülmüş, ... anılan ibarelere fıkrada yer verilmemiştir.*"

Her ne kadar hükümden "*markayı kullanmak yoluyla*" ifadesi çıkarılmış olsa da (b) bendi kapsamında talep edilebilecek kazancın, tecavüz edenin sınai mülkiyet hakkını ihlal etmesiyle arasında illiyet bağı olan net kazanç olacağı açıktır[219]. Tecavüz edenin sınai mülkiyet hakkını ihlal etmesine bağlı olmayan gelirler net kazanç hesaplamasına dahil edilmemelidir[220]. *Çolak*'ın verdiği bir örneğe göre, tecavüz edenin toplam 10.000 TL gelir elde ettiği ve bu gelirin yalnızca 2.500 TL'sinin marka hakkının tecavüzünden kaynaklandığı, geri kalan kazancın kiradan ve faizden elde edildiği bir olayda, (b) bendi kapsamında 2.500 TL'ye göre hüküm kurulmalıdır[221]. Kanaatimce bu örnek, hükmün gerekçesinde benimsenen yaklaşıma ters düşmemektedir; zira tecavüz edenin elde ettiği kira geliriyle marka hakkına tecavüz arasında illiyet bağı bulunmamaktadır.

---

[219] ÇOLAK, s. 791; UZUNALLI, s. 211. *Çolak* hükmün gerekçesini, tecavüz edenin elde ettiği gelirden sınai mülkiyet hakkının kullanımına bağlı olmayan gelirlerin ayıklanmasının önüne geçilmeye çalışılması olarak değerlendirmiş ve böyle bir düzenlemenin gerçek zarar ilkesine aykırı olacağını belirtmiştir.

[220] ÇOLAK, s. 791; YASAMAN, Cilt III, s. 3102 - 3103; GÖNEN, s. 72. "*davacı tarafça markaya tecavüz ve ambalaj iltibası yolu ile haksız rekabet sonucu uğradığı zararı 556. sayılı KHK.nin 66/ll-b maddesi hükmü anlamında marka hakkına tecavüz eden davalının elde ettiği kazanca dayandırdığına göre, markaya tecavüz oluşturan davalı eylemine konu "Vatan" markalı üründen sağlanan kazancın somut olarak hesaplattırılıp tazminata esas tutulması gerekirken, davalının değişik markaları taşıyan tüm çay üretim ve satış verileri üzerinden bu konuda uzman olmayan hukukçu bilirkişi tarafından yapılan hesaplamanın hükme dayanak kılınması doğru olmamıştır.*" Yargıtay 11. H.D., E. 2002/7205, K. 2002/10668, T. 28.11.2002, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 02.06.2022).

[221] ÇOLAK, s. 791.

Gerekçede benimsenen yaklaşım, kazancın ne kadarının sınai mülkiyet hakkının ihlal edilmesi sonucunda, ne kadarının sağlanan malın veya hizmetin gerçek değerinden kaynaklandığının ayrıştırılamadığı durumlarda önem kazanmaktadır. Bu ayrıştırma zorluğu özellikle hizmetler bakımından gündeme gelecektir. Örneğin, (A) internet üzerinden isteğe bağlı yayın yapan bir platformun işletmecisidir ve bu faaliyetlerini kendi adına tescilli ve tanınmış bir marka altında yürütmektedir. (B) ise (A)'nın tescilli markasıyla karıştırılma ihtimali bulunan bir alan adını almış ve bu alan adı üzerinden (A)'nın tescilli markasıyla ayırt edilemeyecek kadar benzer bir işareti kullanarak, kendi ürettiği özgün içerikleri yayınlamıştır. (A)'nın (B)'ye tazminat davası açarak (b) bendindeki hesaplama yöntemini seçmesi halinde, gerekçede açıklanan yaklaşım benimsenirse, (B)'nin anılan internet yayınlarından elde ettiği net kazancın tümünün (A)'ya ödenmesine karar verilmelidir. Halbuki söz konusu kazancın elde edilmesinde, (B)'nin ürettiği özgün içeriklerin de rol oynadığı ve kazancın tümünün (A)'nın marka hakkının ihlali sonucunda elde edilmediği söylenebilecektir. Kanaatimce böyle bir durumda prensip olarak, kazancın ne kadarının marka hakkının ihlal edilmesi sonucunda elde edildiği tespit edilmeli ve buna göre bir hüküm kurulmalıdır[222]. Bunun net olarak tespit edilemediği durumlarda mahkeme, zararın miktarını TBK m. 50/2 uyarınca belirlemelidir.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme için öngörülen menfaat devri yaptırımının cezalandırıcı ve caydırıcı niteliğe sahip olduğu hususu da SMK m. 151'in gerekçesinde benimsenen yaklaşımı kanımca haklı göstermeyecektir. Zira tecavüz edenin elde ettiği net kazanca yönelik talebin - gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede olduğu gibi - ayrı bir talep olmadığı, yalnızca tazminatın hesaplanması için kullanılan bir yöntem olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Bu halde, hak sahibinin uğradığı zararı aşan bir meblağın, tecavüz edeni cezalandırma amacıyla hak sahibine ödenmesi, tazminat sorumluluğunun genel esasları uyarınca mümkün olmamalıdır.

Doktrine ve Yargıtay uygulamasına göre, tecavüz eylemi hak sahibinin marka hakkının tescil edilmesinden önce başlamışsa, (b) bendi uyarınca yapılacak hesaplamanın, tecavüz edenin tescil tarihinden sonra elde ettiği net kazanca ilişkin olması gerektiği kabul edilmektedir[223].

---

[222] Benzer yönde bkz. YASAMAN, Cilt III, s. 3103.

[223] ÇOLAK, s. 792; BAŞ SÜZEL, s. 307. Yargıtay 11. H.D., E. 2005/790, K. 2006/2934, T. 21.03.2006, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 01.06.2022). *Çolak*, somut olayın özelliklerine göre, tescil öncesi dönem için haksız rekabet hükümlerine göre, tescil sonrası dönem için SMK hükümlerine göre tazminat hesabı yapılabileceği görüşündedir. ÇOLAK, s. 780.

SMK m. 151/3 uyarınca, "*Yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında, özellikle sınai mülkiyet hakkının ekonomik önemi veya tecavüz sırasında sınai mülkiyet hakkına ilişkin lisansların sayısı, süresi ve çeşidi, ihlalin nitelik ve boyutu gibi etkenler göz önünde tutulur.*" Sayılan unsurlar, hakimin tazminatı belirlerken durumun gereğini ve kusurun ağırlığını dikkate alacağına dair TBK m. 51/1 hükmüyle ilişkilidir[224].

SMK m. 150/3 hükmü, zararın kapsamının belirlenmesi konusunda hak sahibine önemli bir imkan sağlamaktadır. Buna göre hak sahibi, sınai mülkiyet hakkının kullanılmasıyla ilgili belgelerin tecavüz eden tarafından mahkemeye sunulmasını mahkemeden talep edebilecektir. Anılan hüküm, özellikle tecavüz edenin elde ettiği net kazancın hesaplanmasında önemli bir rol oynayacaktır. Zira tecavüz edenin elde ettiği net kazanç, özellikle ticari defterlerine bakılarak tespit edilmektedir[225]. Tecavüz edenin kayıt dışı kazanç elde ettiği veya ticari defterlerin sunulamadığı hallerde, mahkeme zararın miktarını TBK m. 50/2 uyarınca hakkaniyete uygun olarak belirlemelidir[226].

Tecavüz edenin sınai mülkiyet hakkı sahibine SMK m. 151/2 (b) bendi uyarınca ödemekle yükümlü olduğu tazminatın miktarının belirlenmesinde önemli role sahip olan bir diğer düzenleme, SMK m. 151/4 hükmüdür[227]. Buna göre, ürüne ilişkin talebin oluşmasında sınai mülkiyet hakkının belirleyici etken olduğu hallerde mahkeme, hesaplanan bedele, hakkaniyete uygun bir payın eklenmesine karar verecektir. Örneğin, kalitesine güvenilen, tanınmış bir markanın taklit edilmesi halinde, talebin oluşmasında hak sahibine ait marka hakkının belirleyici etken olduğu söylenebilecektir[228]. Hüküm "*ek bir payın daha*" eklenmesinden söz ettiğinden, burada zarar miktarını

---

[224] YASAMAN, Cilt III, s. 3100; TEKİNALP, s. 502, N. 44; GÖNEN, s. 83.

[225] YASAMAN, s. Cilt III, s. 3102; TEKİNALP, s. 503, N. 51.

[226] ÇOLAK, s. 796; AYDIN, s. 559; Yargıtay 11. H.D., E. 2008/1536, K. 2009/5629, T. 11.05.2009, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 02.06.2022). Tescilli bir markanın taklit gömlekler üzerinde kullanıldığı ve davalının işyerinde yalnızca 7 adet gömlek ele geçirildiği bir olayda, ilk derece mahkemesi, bilirkişi yardımıyla ve "*minimum üretim*" varsayımından hareket ederek davalının en az 270 adet gömlek üretip sattığını kabul etmiş ve tecavüz edenin net kazancını buna göre hesaplamıştır. Karar Yargıtay tarafından onanmıştır. Yargıtay 11. H.D., E. 2015/4309, K. 2015/12738, T. 30.11.2015 (ÇOLAK, s. 792'den naklen).

[227] SMK m. 151/4: "*Yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında, ikinci fıkranın (a) veya (b) bentlerinde belirtilen değerlendirme usullerinden birinin seçilmiş olması halinde, mahkeme ürüne ilişkin talebin oluşmasında sınai mülkiyet hakkının belirleyici etken olduğu kanaatine varırsa, kazancın hesaplanmasında hakkaniyete uygun bir payın daha eklenmesine karar verir.*"

[228] ÇOLAK, s. 808; YASAMAN, Cilt III, s. 3108; GÖNEN, s. 86.

aşan bir tutara hükmedilmesi söz konusudur[229]. Doktrinde, bu düzenlemenin özel hukuk cezası olduğu kabul edilmektedir[230].

Son olarak, tecavüz edenin elde ettiği net kazancın talep edilmesinin fiili zarar ve manevi tazminat talepleriyle ilişkisi ortaya konulmalıdır. SMK m. 151/1, hak sahibinin uğradığı zararın fiili kaybı ve yoksun kalınan kazancı kapsayacağını belirtmektedir ve tecavüz edenin elde ettiği net kazanç, yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında kullanılan bir yöntemdir. Dolayısıyla, tecavüz edenin elde ettiği net kazanç, fiili zarar ile birlikte talep edilebilecektir[231]. SMK m. 151'in sistematiği kapsamında, bu taleplerden her ikisi de tazminat talebidir. Benzer şekilde, tecavüz edenin elde ettiği net kazanç, manevi tazminat ile bir arada talep edilebilir[232].

SMK m. 151'de tecavüz edenin elde ettiği net kazanç, yoksun kalınan kazancın hesaplanmasına yönelik bir talep olduğundan ve hak sahibi SMK m. 151/2'de öngörülen üç hesaplama yönteminden yalnızca birini seçebileceğinden, tecavüz edenin net kazancıyla hak sahibinin tecavüz olmasaydı elde edebileceği muhtemel gelirin bir arada talep edilmesi mümkün değildir[233].

4. Zamanaşımı

SMK m. 157 uyarınca, sınai mülkiyet hakkından doğan taleplerde TBK'nın zamanaşımına ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edilmesi haksız fiil niteliği taşıdığından, SMK kapsamındaki tazminat taleplerine TBK m. 72'deki zamanaşımı süreleri uygulama alanı bulacaktır[234]. Bu nedenle, SMK m. 151/2 (b) bendi uyarınca tecavüz edenin elde ettiği net kazanç hesaplama yöntemi seçilerek ileri sürülen yoksun kalınan kazancın tazmini istemi TBK m. 72'de düzenlenen zamanaşımı sürelerine tabidir.

---

229 YASAMAN, Cilt III, s. 3108 - 3109; GÖNEN, s. 87.

230 YASAMAN, Cilt III, s. 3109; GÖNEN, s. 87 - 88; ARKAN Sabih, **Ticarî İşletme Hukuku**, 27. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2021, s. 341. Aksi görüşte, UZUNALLI, s. 206.

231 KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 153.

232 "*davalının davacı markası ile üretip sattığı ürünlerden dolayı elde ettiği net kâr tutarı (1.665.809.327) liranın maddi tazminat ve taktir edilecek uygun miktar manevi tazminatın hüküm altına alınması gerekirken ...*" Yargıtay 11. H.D., E. 2001/5462, K. 2001/7409, T. 04.10.2001, Corpus veri tabanı (erişim tarihi: 01.06.2022).

233 KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 153.

234 YASAMAN, Cilt III, s. 3340; UZUNALLI, s. 240; ÇOLAK, s. 827; ARKAN, s. 343; ÜLGEN / HELVACI / KAYA / NOMER ERTAN, s. 529; KILIÇOĞLU YILMAZ, s. 161.

SONUÇ

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeye bağlanan en önemli sonuç, cezalandırıcı ve caydırıcı nitelik taşıyan menfaat devri yaptırımıdır. TBK m. 530 kapsamında menfaat devrinin talep edilebilmesi için iş görenin iş sahibinin hukuki alanına müdahalede bulunarak, kötüniyetli olarak ve vekaletsiz (yetkisiz) bir biçimde, kendisinin veya üçüncü bir kişinin menfaatine bir iş görmüş olması ve bu iş görme sonucunda bir menfaat elde etmiş olması gerekmektedir. Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme bakımından aranan kötüniyet unsuru, kusur kavramıyla paralellik arz etmektedir. İş görenin devretmekle yükümlü olduğu menfaat, işi görmesiyle illiyet bağı içerisindeki net kazancıdır. İş sahibinin menfaat devri talebiyle birlikte fiili zararının ve manevi zararının tazminini talep etmesi mümkündür; fakat menfaat devri talebi yoksun kalınan kârın tazmini talebiyle birlikte ileri sürülemez.

FSEK m. 70/3'te düzenlenen gerçek olmayan vekaletsiz iş görme TBK m. 530'un özel bir görünümüdür ve unsurları ile sonuçları bakımından TBK m. 530 ile oldukça benzer niteliktedir. Fakat TBK m. 530'un aksine, doktrindeki genel görüşe göre iş sahibinin FSEK m. 70/3 kapsamında menfaat devri talep edebilmesi için iş görenin kötüniyetli (kusurlu) olması şart değildir. FSEK m. 70/3 kapsamında menfaat devri talep eden hak sahibinin aynı zamanda FSEK m. 68'de düzenlenen 3 kat bedeli talep etmesi mümkündür; fakat bu halde bunlardan hangisi daha yüksek tutarda ise onun hak sahibine ödenmesine karar verilecektir. Bunun dışında, hak sahibi FSEK m. 70/3 kapsamında menfaat devri talebini, fiili zararının ve manevi zararının tazmini talebiyle birlikte ileri sürebilecektir.

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede menfaat devri talebi, tazminat niteliği taşımamaktadır ve iş sahibinin zarar görüp görmediğinden bağımsızdır. SMK m. 151 ise sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin elde ettiği net kazancı bir tazminat hesaplama yöntemi olarak ele almıştır. Bu nedenle SMK m. 151/2 (b)'de düzenlenen talep, menfaat devri değil tazminat niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle SMK m. 151/2 (b)'nin TBK m. 530 ile uyumlu olduğu söylenemeyecektir. SMK kapsamında tecavüz edenin elde ettiği net kazancın talep edilebilmesi için TBK m. 530'daki şartların değil, tazminat sorumluluğunun doğması için gereken şartlar aranmalıdır.

TBK m. 530 uyarınca menfaat devrinin talep edilebilmesi için iş sahibinin zarara uğraması şart değilken SMK m. 151 kapsamında tecavüz edenin elde ettiği net kazancın talep edilebilmesi için hak sahibinin zarara uğramış

olması gerekmektedir. Menfaat devri talebinin TBK m. 530 ile uyumlu olarak SMK'da da tazminattan ve zarardan bağımsız bir talep olarak düzenlenmesi *de lege ferenda* açısından kanaatimce daha isabetli olurdu.

KISALTMALAR CETVELİ

bkz. : Bakınız

c. : Cümle

E. : Esas

edt. : Editör

FSEK : Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

H.D. : Hukuk Dairesi

HGK : Hukuk Genel Kurulu

K. : Karar

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

N. : Numara

s. : Sayfa

ss. : Sayfalar

SMK : Sınai Mülkiyet Kanunu

T. : Tarih

TBK : Türk Borçlar Kanunu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

vd. : ve devamı

KAYNAKÇA

AKSOY Hüseyin Can, "Vekaletsiz İş Görende İşi Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci Aranmalı mıdır?", **Ankara Barosu Dergisi**, 2017/1, ss. 91 - 122.

ANTALYA Gökhan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt V/1, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

ARKAN AKBIYIK Azra, **Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme**, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1999.

ARKAN Sabih, **Ticarî İşletme Hukuku**, 27. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2021.

ARSLANLI Halil, **Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri**, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954.

ATAMER Yeşim M., **Haksız Fiillerden Doğan Sorumluluğun Sınırlandırılması, Özellikle Uygun Nedensellik Bağı ve Normun Koruma Amacı Kuramları**, Beta, İstanbul, 1996.

AYDIN Fatih, "Sınai Mülkiyet Kanunu ve Yargıtay Uygulamasında Marka Hukukunda Tazminat", **TBB Dergisi**, 2017 (133), ss. 517 - 576.

AYİTER Nûşin, **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, S Yayınları, Ankara, 1981.

BAŞ SÜZEL Ece, **Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme ve Menfaat Devri Yaptırımı**, XII Levha, İstanbul, 2015.

BAŞ SÜZEL Ece / YASAN Candan, "Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görmeye Uygulanacak Hukuk", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 22 (2), 2016, ss. 365 - 396.

BAŞPINAR Veysel / KOCABEY Doğan, **İnternette Fikrî Hakların Korunması**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.

BOZBEL Savaş, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, XII Levha, İstanbul, 2012, Lexpera veri tabanı.

ÇOLAK Uğur, **Türk Marka Hukuku**, 4. Baskı, XII Levha, İstanbul, 2018.

ÇOLAK Uğur, **Türk Patent Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022 ("Patent Hukuku").

DALYAN Şener, **Bilgisayar Programlarının Fikrî Hukukta Korunması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.

DURAL Mustafa / ÖĞÜZ Tufan, **Türk Özel Hukuku Cilt II: Kişiler Hukuku Gerçek ve Tüzel Kişiler**, 22. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021.

ERDİL Engin, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kısa Şerhi**, XII Levha, İstanbul, 2021.

EREL Şafak N., **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.

EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.

EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 26. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021 ("Genel Hükümler").

GÖNEN Coşku, **Marka Hakkının İhlalinde Yoksun Kalınan Kazancın Talebi**, XII Levha, İstanbul, 2011.

GÜMÜŞ Mustafa Alper, **6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Cilt II, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.

GÜNEŞ İlhami, **Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.

HATEMİ Hüseyin, "Türk Hukuku'nda "Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme" Kurumuna İlişkin Düşünceler", **Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan**, İstanbul, 2000, ss. 383 - 389.

İNCEOĞLU M. Murat / TOSUN Yalçın, "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Manevi Tazminat Talepleri ve Bunların Türk Borçlar Kanunu ile İlişkisi", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, 28(3), 2012, ss. 75 - 116.

KILIÇOĞLU YILMAZ Kumru, **Haksız Kazancın İadesi**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014.

KILIÇOĞLU Ahmet M., **Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar**, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020 ("Fikri Haklar").

KILIÇOĞLU Ahmet M., **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Genişletilmiş 3. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2021.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, Birinci Cilt, 7. Tıpkıbasım, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017.

KÜÇÜKALİ Canan, **Fikri Hakların İhlalinden Kaynaklanan Tazminat Davası**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

NOMER Halûk N., **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 18. Bası, Beta, İstanbul, 2021.

OĞUZMAN M. Kemal / ÖZ M. Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.

ÖZKAYA Eraslan, **Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

ÖZTAN Fırat, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008.

SARIKAYA Murat, "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Tazminat Talepleri Üzerine İnceleme", **Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 1, Sayı 2, 2019, ss. 59 - 90.

SARUHAN Utku, **Gerçek Vekaletsiz İşgörme**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.

SEROZAN Rona, **Hukukta Yöntem**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.

SULUK Cahit / KARASU Rauf / NAL Temel, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

TANDOĞAN Halûk, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Cilt II, Beşinci Tıpkıbasım, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

TEKİNALP Ünal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.

TOSUN Çağdaş, **Haksız Fiilden ve Sözleşmeden Doğan Sorumluluk Çerçevesinde Sebeplerin Yarışması (TBK m. 60)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, 2019.

UYGUR Turgut, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012.

UZUNALLI Sevilay, **Marka Hukuku**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

ÜLGEN Hüseyin / HELVACI Mehmet / KAYA Arslan / NOMER ERTAN N. Füsun, **Ticari İşletme Hukuku**, 7. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.

VARLI Pelin, **Fikri Haklara Saldırı ve Üç Kat Tazminat Sorunu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

YASAMAN Hamdi, "Fikri Haklarda Tazminat ile İlgili Bazı Sorunlar", **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, Cilt 1, İstanbul, 2002, ss. 805 - 819 ("Fikri Haklarda Tazminat").

YASAMAN Hamdi, **Sınai Mülkiyet Kanunu Şerhi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, Hamdi Yasaman (edt.), Ankara, 2021.

YAVUZ Cevdet / ACAR Faruk / ÖZEN Burak, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 10. Bası, Beta, İstanbul, 2014.

YAVUZ Levent / ALICA Türkay / MERDİVAN Fethi, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.

YILDIZ Kübra, "SMK Hükümleriyle Karşılaştırmalı Olarak FSEK Kapsamında Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görme", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 1, 2020, ss. 154 - 174.

YÜKSEL Sera Reyhani, **Vekaletsiz İşgörme Kısa Şerhi**, Hakan Tokbaş (edt.), Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018.

ZEVKLİLER Aydın / GÖKYAYLA K. Emre, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 15. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.